

แผนการใช้ที่ดินระดับตำบล ตำบลคูซอด

อำเภอเมืองศรีสะเกษ

จังหวัดศรีสะเกษ

สถานีพัฒนาที่ดินศรีสะเกษ สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 4
กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

กันยายน 2567

คำนำ

การจัดทำแผนการใช้ที่ดินดำเนินการรัฐธรรมนุญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มาตรา 72 (1) ที่ได้บัญญัติให้มีการวางแผนการใช้ที่ดินให้เหมาะสมกับศักยภาพของที่ดินตามหลักการพัฒนายั่งยืน โดยแผนการใช้ที่ดินตำบลคูซอด อำเภอเมืองศรีสะเกษ จังหวัดศรีสะเกษ ได้นำแนวคิดของ องค์การอาหารและการเกษตรแห่งสหประชาชาติ (Food and Agriculture Organization of the United Nations: FAO และ โครงการสิ่งแวดล้อมแห่งสหประชาชาติ (United Nations Environment Programme: UNEP) มาปรับใช้ คือ ความเหมาะสมทางกายภาพ ความเหมาะสมทางเศรษฐกิจ การยอมรับจากสังคม การสร้างความยั่งยืนให้สิ่งแวดล้อม และเสนอทางเลือกการใช้ที่ดิน ร่วมกับวิธีการที่จำเป็นอื่น ๆ เช่น กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (Participatory Rural Appraisal: PRA) การประเมินคุณภาพที่ดิน เป็นต้น

กองนโยบายและแผนการใช้ที่ดินร่วมกับสำนักงานพัฒนาที่ดินเขต (สพข.) และสถานีพัฒนาที่ดิน (สพด.) ในการดำเนินงานวางแผนการใช้ที่ดินระดับตำบล โดยพิจารณาภาพรวมของสภาพปัญหาในด้านต่างๆ ทั้งด้านกายภาพเศรษฐกิจและสังคม วิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูล นำไปสู่การวางแผนการใช้ที่ดิน ที่สอดคล้องกับศักยภาพของพื้นที่ โดยผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (PRA) ในการระบุ ปัญหาความต้องการของเกษตรกรและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ทั้งนี้ สพด.ได้จัดทำแผนกิจกรรม/โครงการ เพื่อขับเคลื่อนแผนการใช้ที่ดินให้เป็นรูปธรรมเพื่อให้เกษตรกร มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น มีการใช้ที่ดินอย่างถูกต้อง เหมาะสมรักษาสภาพแวดล้อมและอนุรักษ์ทรัพยากรในชุมชนให้เกิดความยั่งยืนต่อไป

สถานีพัฒนาที่ดินศรีสะเกษ

กันยายน 2567

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	ก
สารบัญ	ข
สารบัญตาราง	ค
สารบัญรูป	จ
บทที่ 1 บทนำ	
1.1 ความสำคัญของการวางแผนการใช้ที่ดิน	1-1
1.2 หลักการและเหตุผล	1-1
1.3 วัตถุประสงค์	1-1
1.4 ระยะเวลาและสถานที่ดำเนินงาน	1-1
1.5 ขั้นตอนการดำเนินงาน	1-2
1.6 วิสัยทัศน์ของตำบล	1-2
บทที่ 2 ข้อมูลทั่วไป	
2.1 ที่ตั้งและอาณาเขต	2-1
2.2 การแบ่งส่วนการปกครอง	2-3
2.3 สภาพภูมิประเทศ	2-3
2.4 สภาพภูมิอากาศ	2-3
2.5 สภาพการใช้ที่ดินในปัจจุบัน	2-5
2.6 สภาพเศรษฐกิจและสังคม	2-9
บทที่ 3 สถานภาพของทรัพยากรธรรมชาติ	
3.1 ทรัพยากรป่าไม้	3-1
3.2 ทรัพยากรน้ำ	3-1
3.3 ทรัพยากรดิน	3-2
บทที่ 4 กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (Participatory Rural Appraisal: PRA)	
4.1 การวิเคราะห์ผลจากการจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (PRA)	4-1
4.2 ระบบการปลูกพืชในปัจจุบัน	4-6
บทที่ 5 การประเมินคุณภาพที่ดิน	
5.1 หลักการประเมินคุณภาพที่ดินด้านกายภาพ	5-1
5.2 พืชเศรษฐกิจที่สำคัญของตำบล	5-2
5.3 ระดับความเหมาะสมของที่ดิน	5-2

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 6 แผนการใช้ที่ดิน	
6.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อการจัดทำแผนการใช้ที่ดินระดับตำบล	6-1
6.2 แผนการใช้ที่ดิน	6-2
บทที่ 7 การขับเคลื่อนแผนการใช้ที่ดิน	
7.1 ขั้นตอนการดำเนินงาน	7-1
7.2 กิจกรรมที่จะดำเนินการของกรมพัฒนาที่ดิน	7-1
7.3 กิจกรรมที่จะดำเนินงานของหน่วยงานอื่น	7-2
7.4 ความต้องการของชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	7-3
เอกสารอ้างอิง	8-1
คณะผู้จัดทำ	9-1

สารบัญญัตินี้

ตารางที่		หน้า
2-1	สถิติภูมิอากาศ ณ สถานีตรวจอากาศจังหวัดศรีสะเกษ	2-4
2-2	สภาพการใช้ที่ดินตำบลคูซอด อำเภอเมืองศรีสะเกษ จังหวัดศรีสะเกษ	2-6
2-3	จำนวนประชากรและครัวเรือนตำบลคูซอด อำเภอเมืองศรีสะเกษ จังหวัดศรีสะเกษ ปี 2566	2-9
2-4	จำนวนและสัดส่วนครัวเรือนเกษตร ตำบลคูซอด อำเภอเมืองศรีสะเกษ จังหวัดศรีสะเกษ ปี 2566	2-10
2-5	รายได้-รายจ่ายเฉลี่ยครัวเรือน ตำบลคูซอด อำเภอเมืองศรีสะเกษ จังหวัดศรีสะเกษ ปี 2565	2-11
3-1	สมบัติที่ดินตำบลคูซอด อำเภอเมืองศรีสะเกษ จังหวัดศรีสะเกษ	3-4
5-1	ตัวอย่างการประเมินคุณภาพที่ดินด้านกายภาพของประเภทการใช้ประโยชน์ที่ดิน	5-2
5-2	ชั้นความเหมาะสมทางกายภาพของดินตำบลคูซอด อำเภอเมืองศรีสะเกษ จังหวัดศรีสะเกษ	5-3
6-1	เขตการใช้ที่ดิน ตำบลคูซอด อำเภอเมืองศรีสะเกษ จังหวัดศรีสะเกษ	6-5
7-1	กิจกรรมที่จะดำเนินงานของกรมพัฒนาที่ดิน	7-7
7-2	กิจกรรมที่จะดำเนินงานของหน่วยงานอื่น	7-8
7-3	เป้าหมายการดำเนินงานและงบประมาณโครงการนำร่องตำบลคูซอด อำเภอเมืองศรีสะเกษ จังหวัดศรีสะเกษ แผน 5 ปี (พ.ศ. 2568-2572)	7-9

สารบัญรูป

รูปที่		หน้า
1-1	ขั้นตอนการวางแผนการใช้ที่ดินระดับตำบล	1-3
2-1	ขอบเขตการปกครองตำบลคูซอด อำเภอเมืองศรีสะเกษ จังหวัดศรีสะเกษ	2-2
2-2	สมดุลของน้ำเพื่อการเกษตร จังหวัดศรีสะเกษ	2-5
2-3	สภาพการใช้ที่ดิน ตำบลคูซอด อำเภอเมืองศรีสะเกษ จังหวัดศรีสะเกษ	2-8
3-1	ทรัพยากรดิน ตำบลคูซอด อำเภอเมืองศรีสะเกษ จังหวัดศรีสะเกษ	3-5
4-1	การวิเคราะห์สถานการณ์โดยระบบ DPSIR ของตำบลคูซอด อำเภอเมืองศรีสะเกษ จังหวัดศรีสะเกษ	4-6
4-2	ระบบการปลูกพืชในปัจจุบัน ตำบลคูซอด อำเภอเมืองศรีสะเกษ จังหวัดศรีสะเกษ	4-7
6-1	เขตการใช้ที่ดิน ตำบลคูซอด อำเภอเมืองศรีสะเกษ จังหวัดศรีสะเกษ	6-6
7-1	การชะล้างพังทลายของดินในเขตการใช้ที่ดิน ตำบลคูซอด อำเภอเมืองศรีสะเกษ จังหวัดศรีสะเกษ	7-6

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความสำคัญของการวางแผนการใช้ที่ดิน

ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 72 รัฐพึงดำเนินการเกี่ยวกับที่ดิน ทรัพยากรน้ำ และพลังงาน ดังต่อไปนี้

1.1.1 วางแผนการใช้ที่ดินของประเทศ ให้เหมาะสมกับสภาพพื้นที่และศักยภาพของที่ดิน ตามหลักการอย่างยั่งยืน...

1.2 หลักการและเหตุผล

ปัจจุบันกรมพัฒนาที่ดินได้ดำเนินการวางแผนการใช้ที่ดินระดับประเทศเรียบร้อยแล้ว ซึ่งเป็นการวางกรอบเชิงนโยบายมุ่งเน้นการพัฒนาด้านการเกษตรให้เกิดความสมดุลและยั่งยืนและในขณะเดียวกันต้องอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมควบคู่กับการรักษาคุณค่าทางศิลปวัฒนธรรม แต่ทั้งนี้เพื่อให้เกิดการใช้ประโยชน์ที่ดินในระดับพื้นที่อย่างมีประสิทธิภาพและรักษาฐานการผลิตด้านทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืนตลอดห่วงโซ่อุปทาน แผนการใช้ที่ดินระดับตำบลจึงถูกนำมาใช้เป็นเครื่องมือเพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงานดังกล่าว

ทั้งนี้กรมพัฒนาที่ดินได้จัดทำแผนปฏิบัติการราชการกรมพัฒนาที่ดินระยะ 5 ปี (พ.ศ.2566-2570) เพื่อให้บรรลุตามวิสัยทัศน์ที่กำหนดไว้ “เป็นองค์การอัจฉริยะทางดิน เพื่อขับเคลื่อนการใช้ที่ดินอย่างเหมาะสม 15 ล้านไร่ ภายในปี 2570” ซึ่งในส่วนของประเด็นในการพัฒนาที่ 2 บริหารจัดการทรัพยากรดินและที่ดินด้วย ชุดข้อมูลที่มีมูลค่าสูง ซึ่งมีเป้าหมาย คือ การนำชุดดินที่มีมูลค่าสูงไปใช้ในการบริหารจัดการทางการเกษตรในส่วนของตัวชี้วัด ซึ่งบริหารจัดการทรัพยากรดินและที่ดินบนพื้นฐานของชุดข้อมูลที่มีมูลค่าสูงร้อยละ 100 กลยุทธ์ที่ 2 ยกระดับแผนการใช้ที่ดินไปสู่การปฏิบัติ ได้กำหนดให้ร้อยละของแผน การใช้ที่ดินระดับตำบลที่จัดทำแล้วเสร็จทั้งประเทศ ภายใน ปี 2570 (ไม่น้อยกว่าร้อยละ 80) เป็นตัวชี้วัดหนึ่งของกลยุทธ์ดังกล่าว

1.3 วัตถุประสงค์

1.3.1 เพื่อรักษาเสถียรภาพของทรัพยากรให้เกิดความสมดุลและยั่งยืนภายใต้การพัฒนาด้านต่าง ๆ ของตำบล

1.3.2 เพื่อให้การใช้ที่ดินมีผลตอบแทนสูงสุดต่อหน่วยเนื้อที่อย่างยั่งยืน

1.3.3 เพื่อให้เกิดการกำหนดแผนงาน โครงการ กิจกรรม ที่สอดคล้องกับแผนการใช้ที่ดินที่กำหนดขึ้น และอยู่บนหลักการของโมเดลเศรษฐกิจ BCG (Bio – Circular – Green Economy: BCG Model)

1.4 ระยะเวลาและสถานที่ดำเนินงาน

1.4.1 ระยะเวลา 1 ตุลาคม 2566–30 กันยายน 2567

1.4.2 สถานที่ ตำบลคูซอด อำเภอเมืองศรีสะเกษ จังหวัดศรีสะเกษ

1.5 ขั้นตอนการดำเนินงาน

1.5.1 รวบรวมข้อมูลปฐมภูมิและทรัพยากร ประกอบด้วย

1) ด้านกายภาพ ได้แก่ ทรัพยากรดิน ทรัพยากรน้ำ ทรัพยากรป่าไม้ ภูมิอากาศ สภาพการใช้ที่ดิน เขตป่าไม้ตามกฎหมายและมติคณะรัฐมนตรี

2) ด้านเศรษฐกิจและสังคม เช่น การถือครองที่ดิน ลักษณะทางเศรษฐกิจของตำบล จำนวนประชากร เป็นต้น

3) ด้านนโยบายและข้อกำหนดที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ยุทธศาสตร์ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 13 ยุทธศาสตร์ภาค แผนพัฒนากลุ่มจังหวัด แผนพัฒนาจังหวัด แผนพัฒนาการเกษตรและสหกรณ์ แผนพัฒนาท้องถิ่น 5 ปี ขององค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาลตำบลหรือ องค์การบริหารส่วนตำบล

1.5.2 จัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (Participatory Rural Appraisal : PRA) เพื่อรับฟังความคิดเห็น ประเด็นปัญหา ความต้องการด้านต่าง ๆ ขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นและเกษตรกรในตำบล

1.5.3 ประเมินคุณภาพของที่ดินของพืชเศรษฐกิจหลักและพืชทางเลือกที่มีมูลค่าของตำบล

1.5.4 สังเคราะห์ข้อมูลจากข้อ 1.5.1 ถึง 1.5.3 เพื่อใช้ประกอบการวางแผนการใช้ที่ดิน

1.5.5 กำหนด (ร่าง) แผนการใช้ที่ดินระดับตำบล

1.5.6 รับฟังความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่อ (ร่าง) แผนการใช้ที่ดินที่กำหนดขึ้น

1.5.7 ปรับปรุง (ร่าง) แผนการใช้ที่ดินเพื่อจัดทำแผนการใช้ที่ดินฉบับสมบูรณ์

1.5.8 นำแผนการใช้ที่ดินเข้าสู่คณะทำงานวิชาการของเขตฯ เพื่อตรวจสอบความครบถ้วน/สมบูรณ์ของเนื้อหาและองค์ประกอบ

1.5.9 เผยแพร่แผนการใช้ที่ดินเพื่อนำไปสู่การขับเคลื่อนการดำเนินงาน ประกอบด้วย

1) องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น นำแผนการใช้ที่ดินที่จัดทำขึ้นไปประกอบการจัดทำแผนการพัฒนาของตำบล เพื่อนำไปสู่การของงบประมาณที่มีความสอดคล้องกับศักยภาพด้านการผลิตและสภาพของทรัพยากรของตำบล

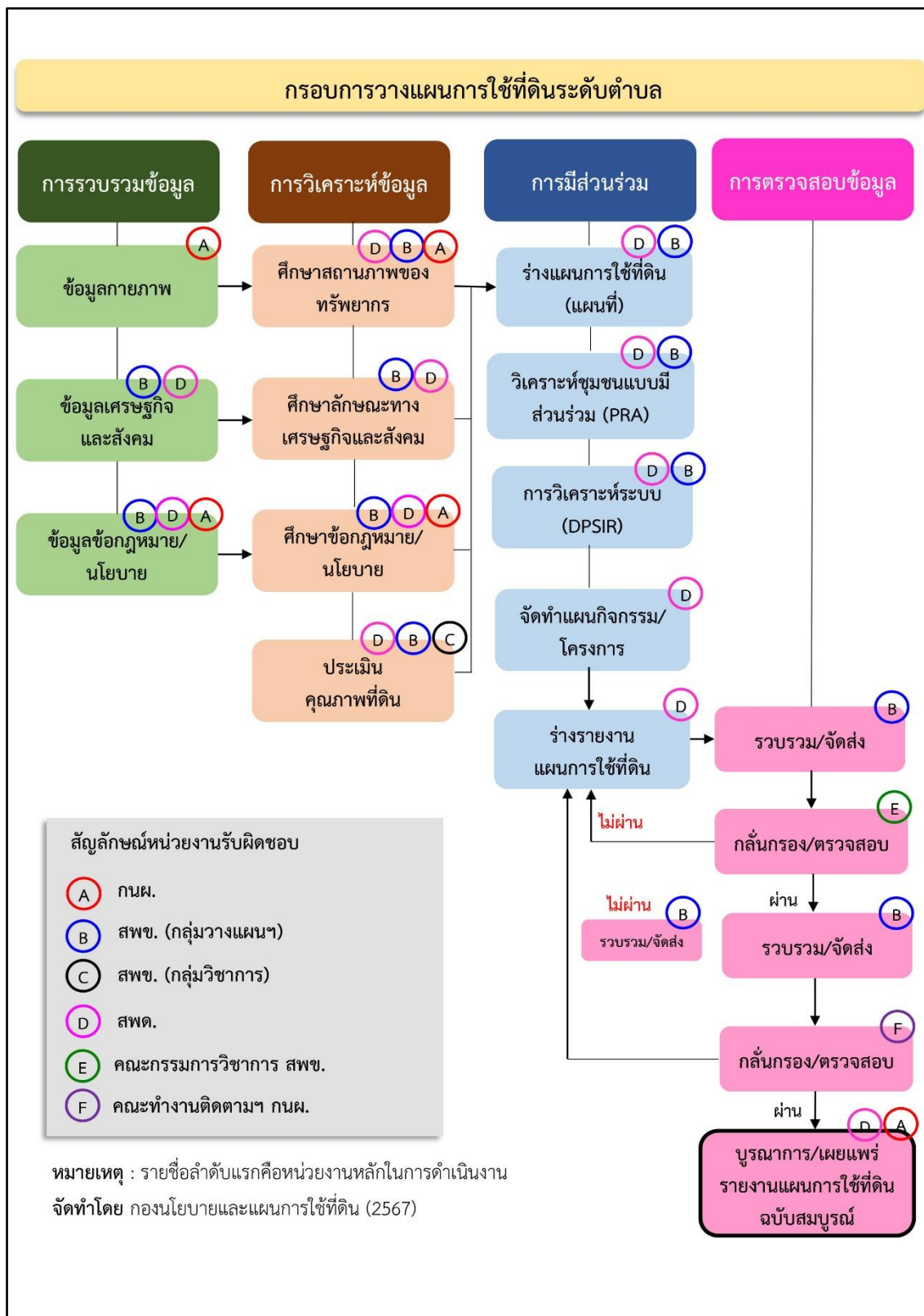
2) กรมพัฒนาที่ดิน โดยสถานีพัฒนาที่ดิน กำหนดแผนงาน/โครงการ/กิจกรรม ที่สอดคล้องกับแผนการใช้ที่ดินที่กำหนดขึ้นในแต่ละเขตและสามารถใช้ประกอบการของงบประมาณในพื้นที่อย่างมีหลักการและเป็นที่ยอมรับ

3) หน่วยงานราชการอื่น ๆ สามารถใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานประกอบแผนงาน/โครงการ/กิจกรรม ที่สอดคล้องกับแผนการใช้ที่ดินที่กำหนดขึ้นในแต่ละเขต

จากขั้นตอนที่กล่าวข้างต้น สามารถจัดทำกรอบการวางแผนการใช้ที่ดินระดับแสดงดังรูปที่ 1-1

1.6 วิสัยทัศน์ของตำบล

“องค์การบริหารจัดการ บูรณาการ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต ของประชาชน” (องค์การบริหารส่วนตำบลคูซอด, 2567)

รูปที่ 1-1 กรอบการวางแผนการใช้ที่ดินระดับตำบล

บทที่ 2

ข้อมูลทั่วไป

2.1 ที่ตั้งและอาณาเขต

ตำบลคูซอด อำเภอเมืองศรีสะเกษ จังหวัดศรีสะเกษ ตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือของอำเภอเมืองศรีสะเกษ มีพื้นที่ประมาณ 36.64 ตารางกิโลเมตร หรือ 22,901 ไร่ โดยมีอาณาเขตติดต่อ ดังแสดงใน รูปที่ 2-1 ดังนี้

ทิศเหนือ	ติดต่อกับ	ตำบลสัมป่อย ตำบลหนองหมี อำเภอราชไศล จังหวัดศรีสะเกษ
ทิศใต้	ติดต่อกับ	ตำบลโพธิ์ชัย อำเภออุทุมพร ตำบลหนองไผ่ ตำบลหญ้าปล้อง ตำบลน้ำคำ อำเภอเมืองศรีสะเกษ จังหวัดศรีสะเกษ
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับ	ตำบลกุดเมืองฮาม อำเภอขามเฒ่า ตำบลน้ำคำ อำเภอเมืองศรีสะเกษ จังหวัดศรีสะเกษ
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับ	ตำบลรังแร้ง อำเภออุทุมพรพิสัย จังหวัดศรีสะเกษ

2.2 การแบ่งส่วนการปกครอง

ตำบลคูซอด อำเภอเมืองศรีสะเกษ จังหวัดศรีสะเกษ แบ่งส่วนการปกครองออกเป็น 10 หมู่บ้าน ดังนี้

หมู่ที่ 1 บ้านคูซอด	หมู่ที่ 6 บ้านเปือย
หมู่ที่ 2 บ้านคูซอด	หมู่ที่ 7 บ้านหนองแวง
หมู่ที่ 3 บ้านแดง	หมู่ที่ 8 บ้านโนนทราย
หมู่ที่ 4 บ้านดงเปือย	หมู่ที่ 9 บ้านโพรงยอ
หมู่ที่ 5 บ้านเวาะ	หมู่ที่ 10 บ้านเปือยใหม่

2.3 สภาพภูมิประเทศ

ลักษณะพื้นที่ทั่วไปส่วนใหญ่เป็นที่ดอน มีสภาพพื้นที่ราบเรียบถึงค่อนข้างราบเรียบ และลูกคลื่นลอนลาดเล็กน้อย ทิศเหนือและทิศตะวันออกมีแม่น้ำมูลไหลผ่าน เป็นทางน้ำสายหลัก มีลำน้ำลำห้วยไหลผ่านที่สำคัญ เช่น ห้วยตาโต กุดเตอะ กุดหวาย

2.4 สภาพภูมิอากาศ

จากการศึกษาสถิติภูมิอากาศคาบ 30 ปี (พ.ศ.2537-2566) พบว่า ตำบลคูซอด อำเภอเมืองศรีสะเกษ จังหวัดศรีสะเกษ มีรายละเอียดดังนี้

2.4.1 อุณหภูมิ

มีอุณหภูมิโดยเฉลี่ยทั้งปี 27.4 องศาเซลเซียส อุณหภูมิสูงสุดเฉลี่ย 36.4 องศาเซลเซียส ในเดือนเมษายน และอุณหภูมิต่ำสุดเฉลี่ย 18.1 องศาเซลเซียส ในเดือนมกราคม

2.4.2 ปริมาณน้ำฝน

มีปริมาณน้ำฝนรวมทั้งปี 1,477.7 มิลลิเมตร มีฝนตกประมาณ 114 วัน เดือนที่มีฝนตกมากที่สุด ในเดือนกันยายน มีปริมาณฝน 303.5 มิลลิเมตร และมีฝนตกประมาณ 19 วัน

2.4.3 สมดุลน้ำเพื่อการเกษตร

จากข้อมูลสถิติภูมิอากาศในคาบ 30 ปี (พ.ศ.2537-2566) ณ สถานีตรวจอากาศเกษตร จังหวัดศรีสะเกษ ได้นำมาวิเคราะห์สมดุลของน้ำเพื่อการเกษตร ซึ่งเป็นการวิเคราะห์หาช่วงฤดูการเพาะปลูกพืช ตลอดจนช่วงระยะเวลาที่พืชเสี่ยงต่อการขาดน้ำ ข้อมูลที่นำมาวิเคราะห์ คือ ปริมาณน้ำฝน และศักยภาพการคายระเหยน้ำอ้างอิง (ET_o) ซึ่งคำนวณด้วยโปรแกรม Cropwat for Windows Version 8.0 โดยใช้สมการ Penman-Monteith สามารถสรุปสมดุลของน้ำเพื่อการเกษตรในเขตอาศัยน้ำฝนได้ดังนี้

ช่วงที่เหมาะสมต่อการปลูกพืช เป็นช่วงที่ค่าปริมาณน้ำฝนมากกว่าค่า 0.5 การระเหยจากผิวดิน และการคายน้ำของพืช เป็นช่วงที่ดินมีความชุ่มชื้นพอเหมาะต่อการเพาะปลูกพืช ซึ่งช่วงนี้เริ่มตั้งแต่กลางเดือนเมษายนถึงต้นเดือนพฤศจิกายน

ช่วงที่มีน้ำมากเกินพอ เป็นช่วงที่ค่าปริมาณน้ำฝนมากกว่าค่าการระเหยจากผิวดินและการคายน้ำของพืช ซึ่งช่วงนี้เริ่มตั้งแต่ปลายเดือนเมษายนถึงปลายเดือนตุลาคม

ช่วงขาดน้ำ เป็นช่วงฤดูแล้งที่ค่าปริมาณน้ำฝนน้อยกว่าค่า 0.5 การระเหยจากผิวดินและการคายน้ำของพืช ซึ่งพืชอาจเสียหายจากการขาดแคลนน้ำได้ ซึ่งช่วงนี้เริ่มตั้งแต่ต้นเดือนพฤศจิกายนถึงต้นเดือนเมษายน ดังแสดงในตารางที่ 2-1 และรูปที่ 2-2

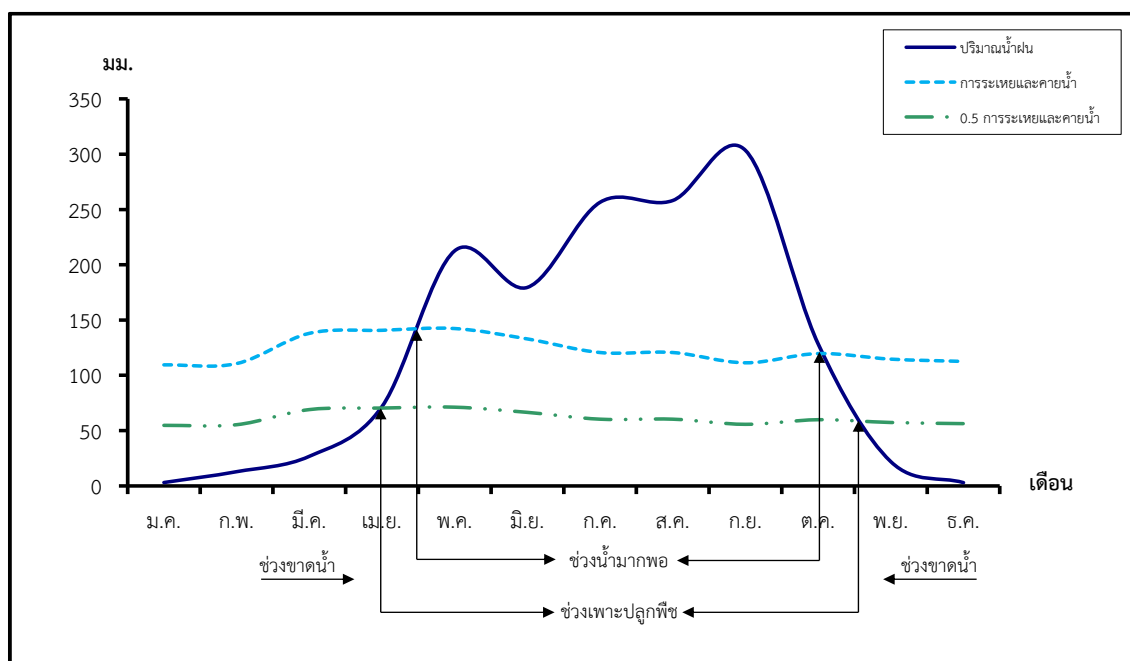
ตารางที่ 2-1 สถิติภูมิอากาศ ณ สถานีตรวจอากาศเกษตรจังหวัดศรีสะเกษ¹

เดือน	อุณหภูมิ (°ซ.)			ความชื้นสัมพัทธ์	ปริมาณน้ำฝน	จำนวนวันที่ฝนตก	ศักยภาพการคายระเหยน้ำ ²	ปริมาณฝนใช้การ ²
	ต่ำสุด	สูงสุด	เฉลี่ย	(%)	(มม.)	(วัน)	(มม.)	(มม.)
ม.ค.	18.1	31.1	24.0	68.0	3.0	0.9	109.4	3.0
ก.พ.	19.8	33.5	26.1	66.0	12.8	2.0	110.6	12.5
มี.ค.	22.9	35.7	28.6	66.0	26.7	4.2	138.0	25.6
เม.ย.	24.8	36.4	29.8	69.0	71.7	7.0	140.7	63.5
พ.ค.	25.5	35.0	29.4	76.0	212.6	14.4	142.3	140.3
มิ.ย.	25.6	34.1	29.1	78.0	179.5	14.7	132.9	127.9
ก.ค.	25.1	32.8	28.4	81.0	256.5	17.8	120.6	150.7
ส.ค.	25.1	32.4	28.1	83.0	258.1	19.3	120.6	150.8
ก.ย.	24.7	31.9	27.7	85.0	303.5	19.3	111.3	155.3
ต.ค.	23.8	31.6	27.2	80.0	128.5	10.5	119.7	102.1
พ.ย.	22.0	31.8	26.4	73.0	21.9	3.1	114.6	21.1
ธ.ค.	19.1	30.6	24.4	69.0	2.9	0.8	112.5	2.9
เฉลี่ย	23.0	33.1	27.4	74.5	-	-	-	-
รวม	-	-	-	-	1,477.7	114.0	1,473.1	955.7

หมายเหตุ : ¹เป็นสถานีตรวจอากาศที่ใกล้พื้นที่ตำบลมากที่สุด

²จากการคำนวณโดยโปรแกรม Cropwat for Windows Version 8.0

ที่มา : กรมอุตุนิยมวิทยา (2567)

รูปที่ 2-2 สมดุลของน้ำเพื่อการเกษตร จังหวัดศรีสะเกษ

2.5 สภาพการใช้ที่ดินปัจจุบัน

จากฐานข้อมูลของนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน (2567) พบว่า สภาพการใช้ที่ดินตำบลคูซอด อำเภอเมืองศรีสะเกษ จังหวัดศรีสะเกษ ซึ่งสำรวจโดยกลุ่มวิเคราะห์สภาพการใช้ที่ดิน ประกอบด้วยประเภทการใช้ที่ดินต่างๆ ดังนี้

2.5.1 พื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง มีเนื้อที่ 1,235 ไร่ หรือร้อยละ 5.39 ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ หมู่บ้านบนพื้นราบ และสถานที่ราชการและสถาบันต่าง ๆ

2.5.2 พื้นที่เกษตรกรรม มีเนื้อที่ 14,288 ไร่ หรือร้อยละ 62.38 ของพื้นที่ตำบล ประกอบด้วย การใช้ประโยชน์ที่ดินด้านเกษตรกรรมต่างๆ ดังต่อไปนี้

- 1) พื้นที่นา มีเนื้อที่ 13,938 ไร่ หรือร้อยละ 60.86 ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ นาข้าว และนาไร่
- 2) พืชไร่ มีเนื้อที่ 50 ไร่ หรือร้อยละ 0.22 ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ มันสำปะหลัง
- 3) ไม้ยืนต้น มีเนื้อที่ 141 ไร่ หรือร้อยละ 0.62 ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ ยูคาลิปตัส ปาล์มน้ำมัน และไม้ยืนต้นผสม เป็นต้น
- 4) ไม้ผล มีเนื้อที่ 11 ไร่ หรือร้อยละ 0.04 ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ มะม่วงหิมพานต์ กัลย/มะนาว และไม้ผลผสม
- 5) พืชสวน มีเนื้อที่ 147 ไร่ หรือร้อยละ 0.64 ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ พืชผัก และพืชสวนร้าง/เสื่อมโทรม
- 6) สถานที่เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ 1 ไร่ ได้แก่ สถานที่เพาะเลี้ยงปลา

2.5.3) พื้นที่ป่าไม้ มีเนื้อที่ 5,257 ไร่ หรือร้อยละ 22.95 ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ ป่าผลัดใบสมบูรณ์ และ ป่าผลัดใบรอสภาพฟื้นฟู

2.5.4) พื้นที่แหล่งน้ำ มีเนื้อที่ 1,702 ไร่ หรือร้อยละ 7.44 ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ อ่างเก็บน้ำ แม่น้ำ ลำห้วย ลำคลอง และหนอง บึง ทะเลสาบ เป็นต้น

2.5.5) พื้นที่เบ็ดเตล็ด มีเนื้อที่ 419 ไร่ หรือร้อยละ 1.84 ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ พืชหญ้า สลับไม้พุ่ม/ไม้ละเมาะ พื้นที่ลุ่ม และพื้นที่ถม

ตารางที่ 2-2 สภาพการใช้ที่ดินตำบลคูซอด อำเภอเมืองศรีสะเกษ จังหวัดศรีสะเกษ

หน่วยแผนที่	ประเภทการใช้ที่ดิน	เนื้อที่	
		ไร่	ร้อยละ
U	พื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง	1,235	5.39
U201	หมู่บ้านบนพื้นราบ	1,218	5.32
U301	สถานที่ราชการและสถาบันต่าง ๆ	17	0.07
A	พื้นที่เกษตรกรรม	14,288	62.38
A100	นาร้าง	1	-
A101	นาข้าว	13,937	60.86
A204	มันสำปะหลัง	50	0.22
A301	ไม้ยืนต้นผสม	12	0.05
A302	ยางพารา	8	0.04
A303	ปาล์มน้ำมัน	12	0.05
A304	ยูคาลิปตัส	109	0.48
A401	ไม้ผลผสม	1	-
A408	มะม่วงหิมพานต์	9	0.04
A411/A422	กล้วย/มะนาว	1	-
A500	พืชสวนร้าง/เสื่อมโทรม	3	0.01
A502	พืชผัก	144	0.63
A902	สถานที่เพาะเลี้ยงปลา	1	-

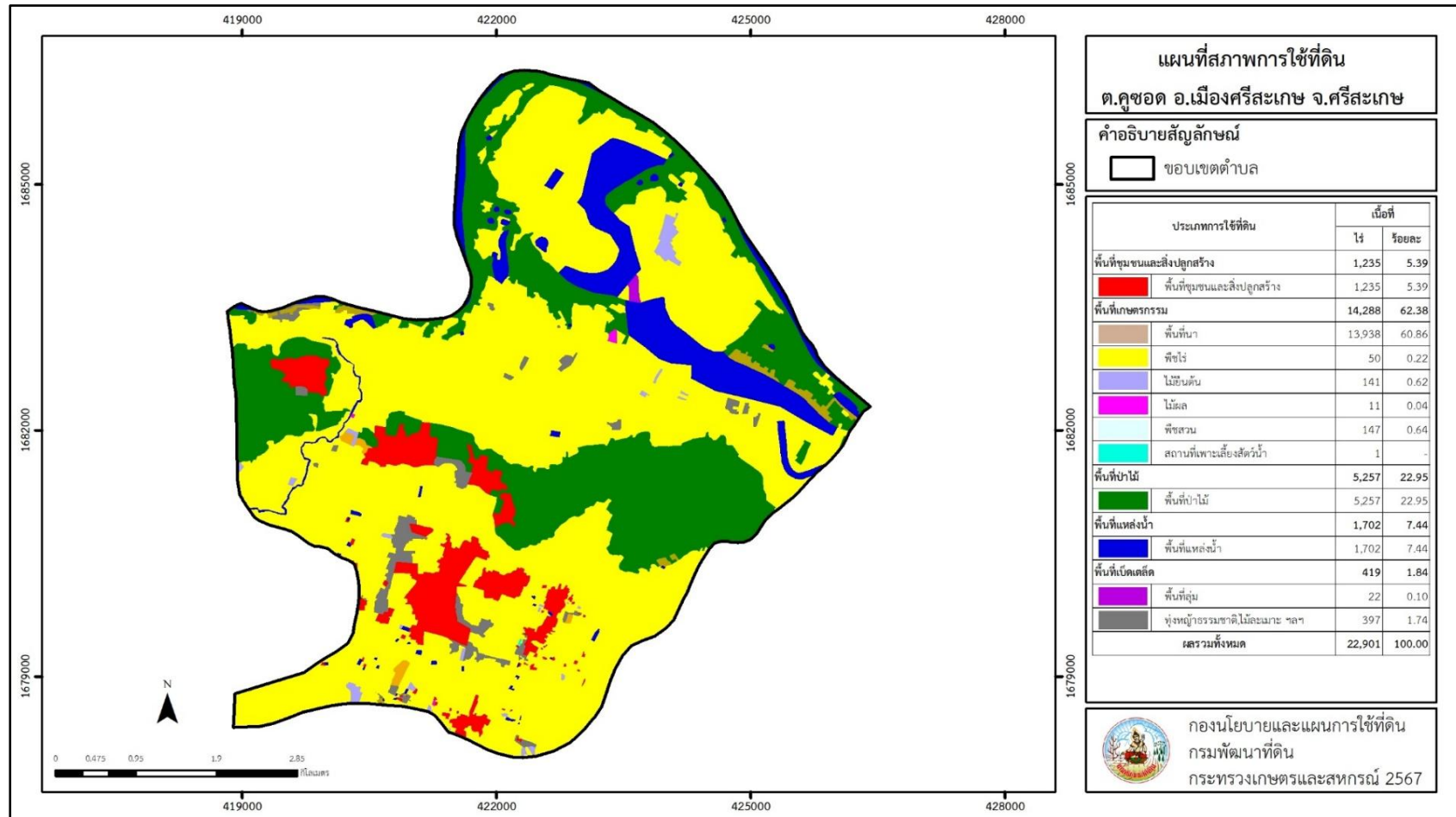
ตารางที่ 2-2 (ต่อ)

หน่วยแผนที่	ประเภทการใช้ที่ดิน	เนื้อที่	
		ไร่	ร้อยละ
F	พื้นที่ป่าไม้	5,257	22.95
F200	ป่าผลัดใบรอสภาพฟื้นฟู	1,022	4.46
F201	ป่าผลัดใบสมบูรณ์	4,235	18.49
M	พื้นที่เบ็ดเตล็ด	419	1.84
M102	ทุ่งหญ้าสลับไม้พุ่ม/ไม้ละเมาะ	388	1.70
M201	พื้นที่ลุ่ม	22	0.10
M405	พื้นที่ถม	9	0.04
W	พื้นที่แหล่งน้ำ	1,702	7.44
W101	แม่น้ำ ลำห้วย ลำคลอง	276	1.21
W102	หนอง บึง ทะเลสาบ	147	0.64
W201	อ่างเก็บน้ำ	1,168	5.10
W202	บ่อน้ำในไร่นา	111	0.49
ผลรวมทั้งหมด		22,901	100.00

หมายเหตุ : เนื้อที่คำนวณด้วยระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์

แผนการใช้ที่ดินตำบลคูซอด อำเภอมืองศรีสะเกษศรีสะเกษ จังหวัดศรีสะเกษ

รูปที่ 2-3 สภาพการใช้ที่ดิน ตำบลคูซอด อำเภอมืองศรีสะเกษ จังหวัดศรีสะเกษ

2.6 สภาพเศรษฐกิจและสังคม

2.6.1 ประชากร

จากหลักฐานทะเบียนราษฎร์ของกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย ปี 2566 พบว่า ประชากรที่อาศัยในพื้นที่ตำบลคูซอด มีประชากรรวม 4,769 คน แยกเป็นชาย 2,358 คน เป็นหญิง 2,411 คน ความหนาแน่นเฉลี่ย 130 คนต่อตารางกิโลเมตร มีจำนวนครัวเรือนทั้งหมด 1,252 ครัวเรือน เป็นครัวเรือนเกษตรที่มาขึ้นทะเบียนกรมส่งเสริมการเกษตร 923 ครัวเรือน หรือร้อยละ 73.72 ของจำนวนครัวเรือนทั้งหมด และเป็นครัวเรือนที่ประกอบอาชีพอื่น ๆ ครัวเรือนเกษตรที่ไม่ได้มาขึ้นทะเบียนกรมส่งเสริมการเกษตร 329 ครัวเรือน หรือร้อยละ 26.28 ของจำนวนครัวเรือนทั้งหมด ดังรายละเอียดในตารางที่ 2-3 และตารางที่ 2-4

ตารางที่ 2-3 จำนวนประชากรและครัวเรือน ตำบลคูซอด อำเภอเมืองศรีสะเกษ จังหวัดศรีสะเกษ ปี 2566

ตำบล/หมู่บ้าน	จำนวน (ครัวเรือน)	จำนวนประชากร (คน)		
		ชาย	หญิง	รวม
ตำบลคูซอด	1,252	2,358	2,411	4,769
หมู่ที่ 1 คูซอด	200	335	339	674
หมู่ที่ 2 คูซอด	187	233	247	480
หมู่ที่ 3 แดง	166	382	361	743
หมู่ที่ 4 ดงเปื่อย	132	223	250	473
หมู่ที่ 5 เวาะ	125	243	244	487
หมู่ที่ 6 เปื่อย	103	265	313	578
หมู่ที่ 7 หนองแวง	72	147	134	281
หมู่ที่ 8 โนนทราย	88	162	151	313
หมู่ที่ 9 โพนงอย	93	179	198	377
หมู่ที่ 10 เปื่อยใหม่	86	189	174	363

ที่มา: กรมการปกครอง (2567)

ตารางที่ 2-4 จำนวนและสัดส่วนครัวเรือนเกษตร ตำบลคูซอด อำเภอเมืองศรีสะเกษ จังหวัดศรีสะเกษ ปี 2566

รายการ	จำนวน (ครัวเรือน)	ร้อยละ
จำนวนครัวเรือนทั้งหมด¹⁾	1,252	100.00
- จำนวนครัวเรือนเกษตรที่มาขึ้นทะเบียนกรมส่งเสริมการเกษตร ²⁾	923	73.72
- จำนวนครัวเรือนที่ประกอบอาชีพอื่น ๆ และจำนวนครัวเรือนเกษตรที่ไม่ได้มาขึ้นทะเบียนฯ	329	26.28

ที่มา : 1) กรมการปกครอง (2567)

2) กรมส่งเสริมการเกษตร (2567)

2.6.2 การถือครองที่ดิน

ตำบลคูซอด อำเภอเมืองศรีสะเกษ จังหวัดศรีสะเกษ มีเนื้อที่รวมทั้งหมด 22,901 ไร่ มีจำนวนครัวเรือนทั้งหมด 1,252 ครัวเรือน (ตารางที่ 2-4) จากการวิเคราะห์พบการถือครองที่ดินเฉลี่ยครัวเรือนละ 18.29 ไร่ จากข้อมูลสภาพการใช้ที่ดินในปัจจุบันของตำบลมีเนื้อที่เกษตรกรรม 14,288 ไร่ หรือร้อยละ 62.38 ของเนื้อที่ตำบล และเมื่อนำมาประเมินพบการถือครองที่ดินทางการเกษตรเฉลี่ยครัวเรือนละ 15.48 ไร่

2.6.3 ลักษณะทางเศรษฐกิจและการประกอบอาชีพ

การประกอบอาชีพในตำบลคูซอด อำเภอเมืองศรีสะเกษ จังหวัดศรีสะเกษ ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ได้แก่ ทำนา โดยจำนวนครัวเรือนเกษตรที่มาขึ้นทะเบียนกรมส่งเสริมการเกษตร 923 ครัวเรือน (ตารางที่ 2-4) มีการใช้ที่ดินสำหรับปลูกข้าวมากเป็นอันดับหนึ่ง เกษตรกรยังมีการเลี้ยงสัตว์เพื่อจำหน่าย และบริโภคในครัวเรือน

2.6.4 ด้านรายได้-รายจ่าย

จากข้อมูลความจำเป็นพื้นฐานของกรมการพัฒนาชุมชน (จปฐ.) พบว่า รายได้ครัวเรือนเฉลี่ยปีละ 326,413.53 บาท รายได้บุคคลเฉลี่ยปีละ 81,242.21 บาท รายจ่ายครัวเรือนเฉลี่ยปีละ 579,363.79 บาท รายจ่ายบุคคลเฉลี่ยปีละ 144,199.89 บาท เมื่อพิจารณาจะเห็นว่ารายได้ครัวเรือนน้อยกว่ารายจ่ายครัวเรือนปีละ 252,950.26 บาท และรายได้น้อยกว่ารายจ่ายบุคคลปีละ 62,957.68 บาท ดังรายละเอียดในตารางที่ 2-5

แผนการใช้ที่ดินตำบลคูซอด อำเภอเมืองศรีสะเกษศรีสะเกษ จังหวัดศรีสะเกษ

ตารางที่ 2-5 รายได้-รายจ่ายเฉลี่ยครัวเรือน ตำบลคูซอด อำเภอเมืองศรีสะเกษ จังหวัดศรีสะเกษ ปี 2565

ตำบล/หมู่บ้าน	แหล่งรายได้ของครัวเรือน (บาท/ปี)				รายได้เฉลี่ย (บาท/ปี)		รายจ่ายเฉลี่ย (บาท/ปี)	
	อาชีพหลัก	อาชีพรอง	รายได้อื่น	ทำ-หาเอง	ครัวเรือน	บุคคล	ครัวเรือน	บุคคล
ตำบลคูซอด	180,287.04	61,825.98	51,695.63	32,604.89	326,413.53	81,242.21	579,363.79	144,199.89
หมู่ที่ 1 คูซอด	155,088.95	58,434.08	42,754.08	17,014.81	273,291.93	87,220.83	119,785.41	38,229.39
หมู่ที่ 2 คูซอด	326,614.18	58,335.67	71,119.93	34,352.11	490,421.89	161,942.59	1,880,901.38	621,093.90
หมู่ที่ 3 แดง	148,892.68	111,012.16	108,562.48	60,980.70	429,448.02	111,283.05	1,282,976.46	332,458.25
หมู่ที่ 4 ดงเปือย	108,131.91	42,882.98	35,864.89	21,058.51	207,938.30	70,058.06	113,860.51	38,361.61
หมู่ที่ 5 เวาะ	227,710.00	63,159.49	19,315.19	29,702.53	339,887.22	71,794.36	118,930.38	25,121.66
หมู่ที่ 6 เปือย	262,261.90	66,547.62	30,773.81	32,142.86	391,726.19	60,710.33	249,357.14	38,645.76
หมู่ที่ 7 หนองแวง	153,280.65	57,811.13	33,332.26	26,290.32	270,714.35	73,939.60	165,830.13	45,292.81
หมู่ที่ 8 โนนทราย	112,077.94	21,044.12	25,404.41	16,669.12	175,195.59	47,088.14	105,831.00	28,444.70
หมู่ที่ 9 โพนงอย	74,128.57	49,400.00	57,088.57	42,342.86	222,960.00	41,619.20	77,012.86	14,375.73
หมู่ที่ 10 เปือยใหม่	144,359.46	45,500.00	29,364.86	29,594.59	248,818.92	50,307.65	235,363.51	47,587.16

ที่มา : กรมการพัฒนาชุมชน (2567)

บทที่ 3

สถานภาพของทรัพยากรธรรมชาติ

การศึกษาสถานภาพของทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ตำบลคูซอด อำเภอเมืองศรีสะเกษ จังหวัดศรีสะเกษ ได้แก่ ทรัพยากรป่าไม้ ทรัพยากรน้ำ และทรัพยากรดิน ซึ่งเป็นทรัพยากร ภายภาพที่สำคัญต่อการทำการเกษตร ดังนั้นจึงจำเป็นต้องทราบว่าทรัพยากรธรรมชาติแต่ละชนิดปัจจุบันมีสถานะอย่างไร เพื่อใช้เป็นข้อมูลประกอบการวางแผนการใช้ที่ดินซึ่งจะนำไปสู่การกำหนดแผนงาน โครงการ กิจกรรม รวมถึงมาตรการต่าง ๆ เพื่อการพัฒนาพื้นที่อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป โดยมีรายละเอียดดังนี้

3.1 ทรัพยากรป่าไม้

3.1.1 ป่าไม้ตามกฎหมายและมติคณะรัฐมนตรี

1) ป่าอนุรักษ์ ไม่พบพื้นที่ป่าอนุรักษ์ (เขตอุทยานแห่งชาติ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า เขตวนอุทยาน เขตห้ามล่าสัตว์ป่า) ในพื้นที่

2) ป่าสงวนแห่งชาติ ได้มีการจำแนกเขตการใช้ประโยชน์ทรัพยากรและที่ดินป่าไม้ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติตามมติคณะรัฐมนตรี วันที่ 10 มีนาคม 2535 และ 17 มีนาคม 2535 แบ่งออกเป็น 3 เขต ประกอบด้วย เขตพื้นที่ป่าเพื่อการอนุรักษ์ (Zone C) เขตพื้นที่ป่าเพื่อเศรษฐกิจ (Zone E) และเขตพื้นที่ป่าที่เหมาะสมต่อการเกษตร (Zone A) จากการวิเคราะห์ข้อมูล พบพื้นที่ป่าจำแนกเขตการใช้ประโยชน์ทรัพยากรที่ดินและป่าไม้ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติตามมติคณะรัฐมนตรีในพื้นที่ คือ เขตพื้นที่ป่าเพื่อเศรษฐกิจ (Zone E) เนื้อที่ 5,464 ไร่

3.1.2 ชั้นคุณภาพลุ่มน้ำ จากการวิเคราะห์ข้อมูล พบชั้นคุณภาพลุ่มน้ำในพื้นที่ ได้แก่

- 1) พื้นที่ลุ่มน้ำชั้นที่ 4A เนื้อที่ 1,186 ไร่
- 2) พื้นที่ลุ่มน้ำชั้นที่ 4B เนื้อที่ 943 ไร่
- 3) พื้นที่ลุ่มน้ำชั้นที่ 5A เนื้อที่ 1,865 ไร่
- 4) พื้นที่ลุ่มน้ำชั้นที่ 5B เนื้อที่ 18,907 ไร่

ทั้งนี้ เนื้อที่ดังกล่าวข้างต้นคำนวณด้วยระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ เป็นเนื้อที่เบื้องต้นเท่านั้น ไม่สามารถใช้อ้างอิงได้ทางกฎหมาย

3.2 ทรัพยากรน้ำ

3.2.1 ปริมาณน้ำฝน พบว่า ในพื้นที่ตำบลคูซอด มีปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยในคาบ 30 ปี (พ.ศ. 2537-2566) มีปริมาณน้ำฝนรวม 1,477.7 มิลลิเมตรต่อปี

3.2.2 น้ำผิวดิน หมายถึง แม่น้ำลำคลอง หนอง บึง ทะเลสาบ อ่างเก็บน้ำ และแหล่งน้ำสาธารณะอื่นๆ ที่อยู่ภายในผืนแผ่นดิน ในพื้นที่ตำบลคูซอด มีรายละเอียดของแหล่งน้ำผิวดินดังนี้

แหล่งน้ำผิวดินธรรมชาติ ได้แก่ แม่น้ำมูล หนองคล้า และห้วยตาโต

แหล่งน้ำผิวดินที่มนุษย์สร้างขึ้น ได้แก่ อ่างเก็บน้ำกุดเตอะ และอ่างเก็บน้ำกุดหวาย

3.2.3 น้ำบาดาล จากฐานข้อมูลของกรมทรัพยากรน้ำบาดาล (2566) พบว่า ตำบลคูซอด มีจำนวนบ่อบาดาลราชการจำนวน 26 บ่อ และจำนวนบ่อบาดาลเอกชนจำนวน 1 บ่อ

3.3 ทรัพยากรดิน

ทรัพยากรดินในพื้นที่ตำบลคูซอด อำเภอเมืองศรีสะเกษ จังหวัดศรีสะเกษ พบหน่วยแผนที่ดินทั้งหมด 9 หน่วยแผนที่ดิน และหน่วยพื้นที่เบ็ดเตล็ด 1 หน่วยแผนที่ดิน ดังนี้

3.3.1 ดินในพื้นที่ลุ่ม มี 5 หน่วยแผนที่ดิน ได้แก่

1) หน่วยแผนที่ดิน Cni-f-sic1A ดินขำนิที่เป็นดินเหนียวละเอียด มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนเหนียวปนทรายแป้ง ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 618 ไร่ หรือร้อยละ 2.70 ของเนื้อที่ตำบล

2) หน่วยแผนที่ดิน Ndg-pic-s1B ดินโนนแดงที่มีศิลาแลงอ่อน มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 3,089 ไร่ หรือร้อยละ 13.49 ของเนื้อที่ตำบล

3) หน่วยแผนที่ดิน Re-s1A ชุดดินร่อยเอ็ด มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 525 ไร่ หรือร้อยละ 2.29 ของเนื้อที่ตำบล

4) หน่วยแผนที่ดิน Re-col-s1A ดินร่อยเอ็ดที่เป็นดินร่วนหยาบ มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 544 ไร่ หรือร้อยละ 2.38 ของเนื้อที่ตำบล

5) หน่วยแผนที่ดิน Th-sic1A ชุดดินธวัชบุรี มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนเหนียวปนทรายแป้ง ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 4,937 ไร่ หรือร้อยละ 21.56 ของเนื้อที่ตำบล

3.3.2 ดินในพื้นที่ดอน มี 3 หน่วยแผนที่ดิน ได้แก่

1) หน่วยแผนที่ดิน Chp-gm-s1A/b ดินชุมพลบุรีที่มีจุดประสีเทา มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ และมีคันนา มีเนื้อที่ 2,066 ไร่ หรือร้อยละ 9.02 ของเนื้อที่ตำบล

2) หน่วยแผนที่ดิน Msk-vtks-s1B ดินมหาสารคามที่เป็นทรายหนามาก มีเนื้อดินบนเป็นดินทรายปนดินร่วน ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 5,928 ไร่ หรือร้อยละ 25.88 ของเนื้อที่ตำบล

3) หน่วยแผนที่ดิน Pho-s1A ชุดดินพล มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 1,548 ไร่ หรือร้อยละ 6.76 ของเนื้อที่ตำบล

3.3.3 ดินในพื้นที่ดอน/พื้นที่ลุ่ม มี 1 หน่วยแผนที่ดิน คือ หน่วยแผนที่ดิน Chp-s1A/Ka-sic1A หน่วยสัมพันธ์ของชุดดินชุมพลบุรี มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ และชุดดินกันทรวิชัย มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนเหนียวปนทรายแป้ง ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 3,412 ไร่ หรือร้อยละ 14.90 ของเนื้อที่ตำบล

3.3.4 พื้นที่เบ็ดเตล็ด มี 1 หน่วยแผนที่ คือ หน่วยแผนที่ดิน W พื้นที่น้ำ มีเนื้อที่ 234 ไร่ หรือร้อยละ 1.02 ของเนื้อที่ตำบล

ปัญหาทรัพยากรดินทางการเกษตรตามสภาพธรรมชาติในพื้นที่ พบปัญหาดินทรายจัด มีเนื้อที่ 5,928 ไร่ หรือร้อยละ 25.88 ของเนื้อที่ตำบล คือ ดินมหาสารคามที่เป็นทรายหนามาก (Msk-vtk)

รายละเอียดของสมบัติดิน ตำบลคูซอด อำเภอเมืองศรีสะเกษ จังหวัดศรีสะเกษ ดังแสดงในตารางที่ 3-1 และแผนที่แสดงในลักษณะของชุดดิน ดังแสดงในรูปที่ 3-1

ตารางที่ 3-1 สมบัติดินตำบลคูซอด อำเภอเมืองศรีสะเกษ จังหวัดศรีสะเกษ

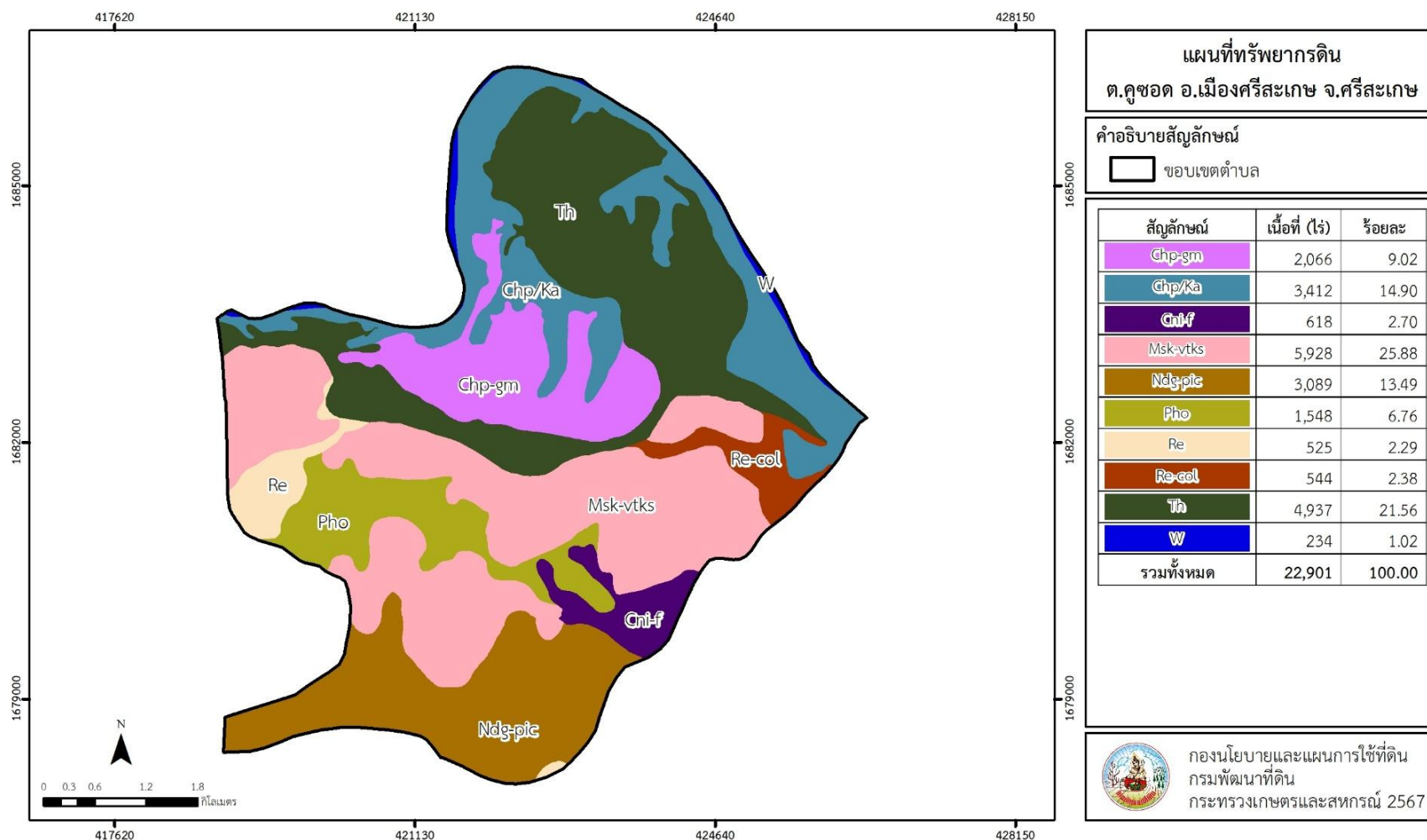
หน่วยแผนที่ดิน	ความลาดชัน (%)	ความลึก (ซม.)	การระบายน้ำ	ความอุดมสมบูรณ์ของดิน	ความจุแลกเปลี่ยนแคตไอออน (cmol/kg)	ความอืดตัวเบส (%)	ปฏิกิริยาดิน		ค่าการนำไฟฟ้า (dS/m)	ความลึกของชั้นจาโรไซด์ (ซม.)	เนื้อที่	
							ดินบน	ดินล่าง			ไร่	ร้อยละ
Chp-gm-sIA/b	0-2	>150	ค่อนข้างเลว	ต่ำ	<10	<35	5.0-5.5	5.0-7.0	<2	-	2,066	9.02
Chp-sIA/Ka-sicIA	0-2	>150	ดีปานกลาง/ ค่อนข้างเลว	ต่ำ	<10/>20	<35/35-75	5.0-5.5	5.0-7.0	<2	-	3,412	14.90
Cni-f-sicIA	0-2	>150	ดีปานกลางถึง ค่อนข้างเลว	ต่ำ	10-20	35-75	5.5-6.0	6.0-6.5	<2	-	618	2.70
Msk-vtk-sIsB	2-5	>150	ดีปานกลาง	ต่ำ	<10	35-75	5.5-6.0	6.0-7.0	<2	-	5,928	25.88
Ndg-pic-sIB	2-5	>150	ดีปานกลางถึง ค่อนข้างเลว	ต่ำ	10-20	35-75	5.0-5.5	5.5-7.0	<2	-	3,089	13.49
Pho-sIA	0-2	>150	ดีปานกลางถึง ค่อนข้างเลว	ต่ำ	10-20	35-75	5.5-6.0	5.5-6.5	<2	-	1,548	6.76
Re-col-sIA	0-2	>150	ค่อนข้างเลว	ต่ำ	<10	35-75	5.0-5.5	5.5-6.0	<2	-	544	2.38
Re-sIA	0-2	>150	ค่อนข้างเลว	ต่ำ	<10	35-75	4.5-6.0	4.5-5.5	<2	-	525	2.29
Th-sicIA	0-2	>150	ค่อนข้างเลว	ปานกลาง	>20	35-75	6.0-6.5	6.5-7.0	<2	-	4,937	21.56
W	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	234	1.02
รวมทั้งหมด											22,901	100.00

หมายเหตุ : เนื้อที่คำนวณด้วยระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์

ที่มา : กองสำรวจและวิจัยทรัพยากรดิน กรมพัฒนาที่ดิน (2566)

แผนการใช้ที่ดินตำบลคูซอด อำเภอเมืองศรีสะเกษ จังหวัดศรีสะเกษ

รูปที่ 3-1 ทรัพยากรดิน ตำบลคูซอด อำเภอเมืองศรีสะเกษ จังหวัดศรีสะเกษ

บทที่ 4

กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (Participatory Rural Appraisal: PRA)

4.1 การวิเคราะห์ผลจากการจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (PRA)

การวิเคราะห์ผลจากการจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (PRA) เมื่อวันที่ 28 มิถุนายน 2567 มีสาระสำคัญสรุปได้ดังนี้

4.1.1 ปัญหาหลักของตำบลคูซอด อำเภอเมืองศรีสะเกษ จังหวัดศรีสะเกษ

- 1) ดินขาดความอุดมสมบูรณ์
- 2) ปัญหาดินเป็นกรด-ด่าง
- 2) ที่ดินขาดเอกสารสิทธิ์
- 3) โรคระบาดต่อพืชและแมลง ขาดแคลนเมล็ดพันธุ์ดี
- 4) น้ำท่วม น้ำเสียจากชุมชน
- 5) แหล่งน้ำไม่เพียงพอต่อการเกษตร การอุปโภค บริโภค และคุณภาพน้ำบาดาลไม่ดี (เป็นสนิม) ระบบชลประทานไม่ครอบคลุมพื้นที่
- 6) ปัญหาราคาผลผลิตต่ำ
- 7) ขาดตลาดนัดภายในชุมชน
- 8) ปัญหายาเสพติด การลักขโมย หนี้นอกระบบ

4.1.2 ความต้องการของชุมชน เกษตรกรในเขตตำบลคูซอด มีความต้องการ ดังนี้

- 1) แก้ปัญหาดินเค็ม ดินเป็นกรด-ด่าง
- 2) แก้ปัญหาดินขาดความอุดมสมบูรณ์
- 3) แก้ไขปัญหาโรคแมลงศัตรูพืช
- 4) แก้น้ำท่วม น้ำเสียโดยจัดทำ/ขุดลอกท่อระบายน้ำ
- 5) แก้ปัญหาการขาดแคลนน้ำ ปัญหาคุณภาพน้ำบาดาลโดยการขุดลอกแหล่งน้ำ ขุดบ่อน้ำในไร่นา ขยายพื้นที่ระบบส่งน้ำ
- 6) แก้ปัญหาราคาสินค้าการเกษตร
- 7) จัดทำตลาดนัดชุมชน
- 8) แก้ปัญหายาเสพติด การลักขโมย หนี้นอกระบบ

จากความต้องการให้ช่วยแก้ปัญหาของชุมชนตำบลคูซอด ต่างๆ พบว่า

1. จากกรณีดินมีความเป็นกรด-ด่าง มีปัญหาด้านพื้นที่เพาะปลูก พืชไม่สามารถเจริญเติบโตได้ กรมพัฒนาที่ดินได้ส่งเสริมการใช้ปูนโดโลไมท์ ในการแก้ไขปัญหาดิน แต่สถานีได้แจกจ่ายปูนโดโลไมท์ไปยังเกษตรกรที่ต้องการรับและที่มีปัญหาในการเพาะปลูก พร้อมทั้งแนะนำวิธีการแก้ไขปัญหาดิน สำหรับการแก้ปัญหาดินเค็ม แนะนำให้นำน้ำขี้เถ้ามาพอกในบ่อพักก่อนนำไปใช้ประโยชน์ในแปลงเกษตรต่อไป เพื่อส่งเสริมการเพาะปลูกให้แก่เกษตรกรให้มีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น

2. กรณีแก้ปัญหาดินขาดความอุดมสมบูรณ์ ได้ส่งเสริมการปลูกพืชปุ๋ยสด เช่น ถั่วพราง ปอเทือง และไถกลบ พร้อมทั้งนำโครงการที่เกี่ยวข้องของกรมพัฒนาที่ดิน เช่น การทำปุ๋ยหมัก การจัดการ/นำปุ๋ยคอกไปใช้ในพื้นที่ และส่งเสริมการทำเกษตรเพื่อเพิ่มอินทรีย์วัตถุ ในพื้นที่ตำบลคูซอด อำเภอเมืองศรีสะเกษ จังหวัดศรีสะเกษ

3. กรณีโรคและแมลงศัตรูพืช กรมพัฒนาที่ดินได้มีการอบรมให้ความรู้และสาธิตการผลิตน้ำหมักจากสารเร่ง พด.7 ประโยชน์ของสารเร่ง พด. คือ ป้องกันแมลงศัตรูพืช เช่น เพลี้ยต่างๆ หนอนเจาะผลและลำต้น หนอนกระทู้ และหนอนกอ ซึ่งการอบรมดังกล่าวช่วยให้เกษตรกรมีความรู้ และลดการใช้ยาฆ่าแมลงที่จะส่งผลต่อผลผลิต และแนะนำการผลิตการใช้ พด.3 และ พด.14 ไตรโคเดอร์มา เพื่อลดและแก้ปัญหาโรครากและโคนเน่าในพืช

4. แก้น้ำท่วม การจัดการน้ำเสียโดยจัดทำ/ขุดลอกท่อระบายน้ำ ไม่ให้มีน้ำท่วมขังภายในชุมชนอย่างเป็นระบบซึ่งดำเนินการโดยท้องถิ่น กรณีแก้ปัญหาดินขาดแคลนน้ำ การขาดแคลนน้ำเพื่อการเกษตร กรมพัฒนาที่ดินได้ดำเนินการขุดบ่อน้ำโครงการบ่อน้ำในไร่นานอกเขตชลประทานขนาด 1,260 ลูกบาศก์เมตร สนับสนุนโครงการบริหารจัดการน้ำใต้ดินในพื้นที่เสี่ยงภัยแล้ง เพื่อเพิ่มศักยภาพการผลิตของเกษตรกร สำหรับการขุดเจาะบ่อบาดาล สถานีพัฒนาที่ดินศรีสะเกษได้ประสานเรื่องไปยังกรมทรัพยากรน้ำบาดาลจังหวัดศรีสะเกษ และการขุดลอกแหล่งน้ำธรรมชาติ จัดทำระบบส่งน้ำกระจายน้ำ นั้น องค์การบริหารส่วนตำบลคูซอดมีแผนการดำเนินการร่วมกับชลประทาน

5. การแก้ไขปัญหาการราคาผลผลิตของสินค้า กรมพัฒนาที่ดิน สำนักงานเกษตรอำเภอเมืองศรีสะเกษ และศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าวศรีสะเกษ ร่วมกับเกษตรกรในตำบลคูซอด เพื่อพัฒนาและยกระดับสินค้าให้ได้มาตรฐาน โดยกรมพัฒนาที่ดินมี โครงการเกษตรอินทรีย์และการขับเคลื่อนกลุ่มเกษตรกรด้วยระบบการรับรองแบบมีส่วนร่วม PGS (ข้าว) เพิ่มมูลค่าทางสินค้าและประกันคุณภาพผลผลิต ส่วนศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าวสนับสนุนให้มีศูนย์ข้าวชุมชน และสนับสนุนให้เกษตรกรผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวเพื่อเพิ่มมูลค่าของสินค้าให้ได้ราคาที่สูงขึ้น

6. การจัดทำตลาดนัดชุมชนเพื่อให้เป็นจุดนัดหมายการซื้อขายภายในชุมชน โดยองค์การบริหารส่วนตำบลคูซอด มีความพร้อมของพื้นที่ (บริเวณด้านข้าง อบต.)

7. แก้ปัญหายาเสพติด การลักขโมย หนี้นอกระบบ โดยองค์การบริหารส่วนตำบลคูซอด มีกิจกรรมส่งเสริมกีฬาต้านยาเสพติด พร้อมทั้งประสานงานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมารับทราบปัญหาและหาทางออกร่วมกัน

ผลจากการจัดทำกระบวนการแบบมีส่วนร่วมของชุมชน(PRA) ได้นำมาวิเคราะห์ร่วมกับปัญหาด้านกายภาพ โดยระบบ DPSIR มีรายละเอียดดังนี้

1) แรงขับเคลื่อน (Driver) มี 6 ประการ คือ

- 1.1) ดินเค็ม ดินเป็นกรด-ด่าง
- 1.2) ดินขาดความอุดมสมบูรณ์
- 1.3) การใช้สารเคมีทางการเกษตร
- 1.4) ขาดแคลนน้ำหน้าแล้ง
- 1.5) น้ำท่วมฤดูฝน
- 1.6) ราคาสินค้าตกต่ำ

2) แรงกดดัน (Pressure) ที่เกิดจากปัจจัยขับเคลื่อน มี 6 ประการ คือ

- 2.1) การปรับปรุงบำรุงดิน
- 2.2) การอนุรักษ์ดินและน้ำ
- 2.3) การทดแทนสารเคมีทางการเกษตร
- 2.4) จัดหาแหล่งน้ำ ระบบกระจายน้ำ
- 2.5) การส่งเสริมกลุ่มเกษตรกร
- 2.6) การแก้ปัญหาหนี้สิน

3) สภาวะ (State) ที่เกิดจากปัจจัยขับเคลื่อน มี 3 ประการ คือ

- 3.1) ดินขาดแร่ธาตุ สารอาหาร
- 3.2) แหล่งน้ำตื้นเขิน
- 3.3) การขาดวินัยต่อคนในชุมชน

4) ผลกระทบ (Impact) ที่ปรากฏในพื้นที่ มี 4 ประการ คือ

- 4.1) ปลูกพืชทางการเกษตรไม่ได้ผลผลิต
- 4.2) ปัญหาหนี้สิน
- 4.3) มีผลกระทบต่อคุณภาพชีวิต
- 4.4) ขาดแคลนน้ำเพื่อการเกษตร และอุปโภค-บริโภค
- 4.5) การรวมกลุ่มของคนภายในชุมชน

5) การตอบสนอง (Response) ของรัฐในอดีต ปัจจุบันและอนาคตดังนี้

อดีต-ปัจจุบัน

พื้นที่ลาดชัน

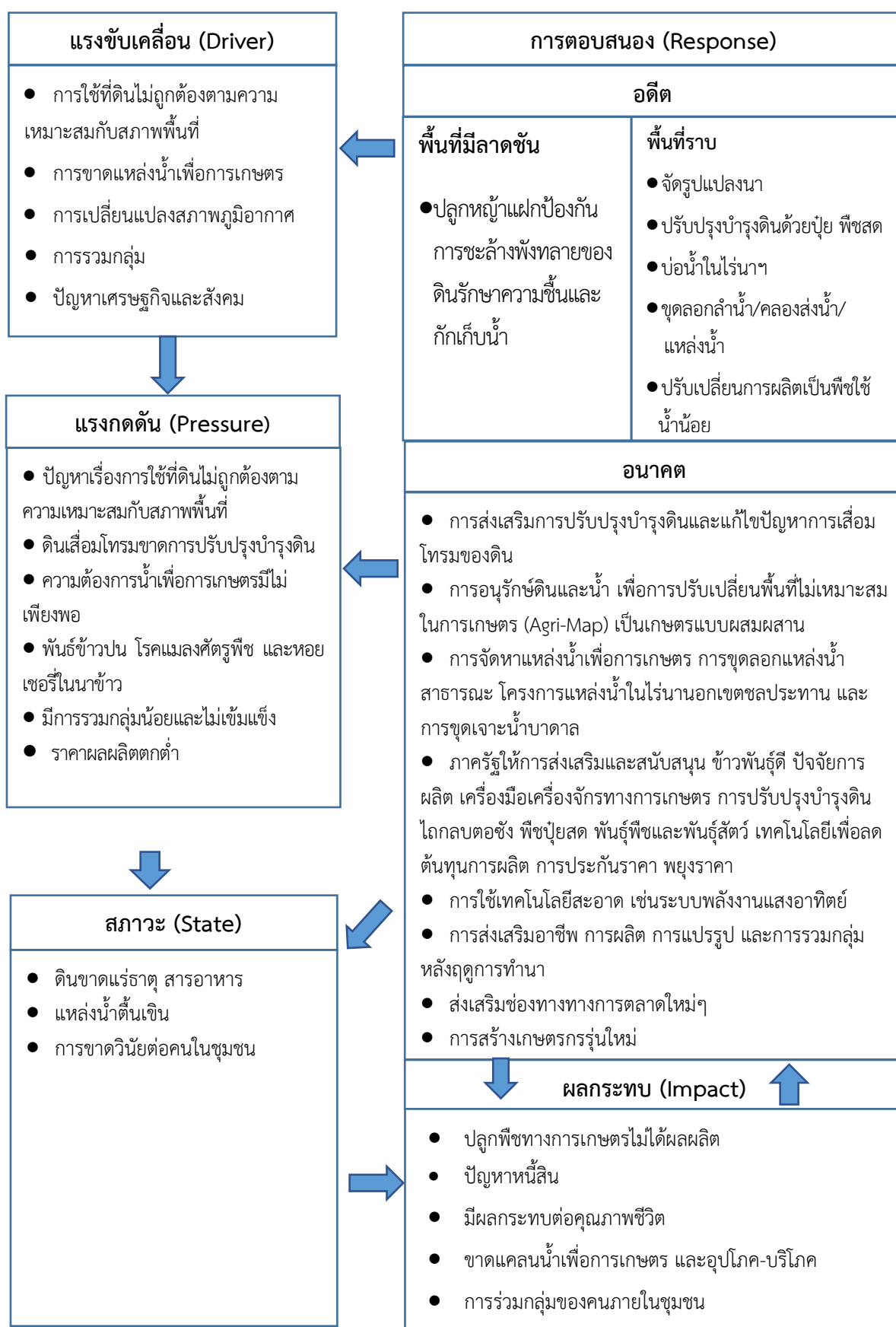
- 5.1) ขุดลอกแหล่งน้ำธรรมชาติ
- 5.2) บ่อตักตะกอน
- 5.3) ปลุกหญ้าแฝก

พื้นที่ราบ

- 5.4) ปรับรูปแปลงนา
- 5.5) บ่อน้ำในไร่นา
- 5.6) ขุดลอกคลองแหล่งน้ำธรรมชาติ
- 5.7) ปรับปรุงบำรุงดินด้วยปุ๋ยพืชสด ปุ๋ยหมัก น้ำหมัก และไถกลบตอซัง
- 5.8) ปรับเปลี่ยนปลูกพืชใช้น้ำน้อยหลังนา
- 5.9) ปลูกป่าไม้รอบแหล่งน้ำ

อนาคต

- พัฒนาที่ดินและน้ำทั้งตำบลอย่างเป็นระบบ - พัฒนาเกษตรอินทรีย์ ดังในรูปที่ 4-1

รูปที่ 4-1 การวิเคราะห์สถานการณ์โดยระบบ DPSIR ของตำบลคูซอด อำเภอเมืองศรีสะเกษ จังหวัดศรีสะเกษ

4.2 ระบบการปลูกพืชในปัจจุบัน

ตำบลคูซอด อำเภอเมืองศรีสะเกษ จังหวัดศรีสะเกษ มีการเพาะปลูกพืช ดังนี้

- 1) ข้าวนาปี เกษตรกรจะปลูกข้าวนาปีในช่วงฤดูฝน โดยปลูกระหว่างเดือนพฤษภาคม ถึงมิถุนายน และจะเก็บเกี่ยวช่วงเดือนพฤศจิกายนถึงธันวาคม พันธุ์ข้าวที่ปลูก ได้แก่ ข้าวขาวดอกมะลิ105
- 2) ข้าวนาปรัง จะปลูกหลังเก็บเกี่ยวข้าวหอมมะลิแล้ว เป็นพันธุ์ชัยนาท
- 3) เกษตรผสมผสาน เกษตรกรจะทำเกษตรผสมผสานมีการขุดบ่อน้ำ จัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำในพื้นที่ลุ่ม ซึ่งสามารถปลูกพืชได้เกือบตลอดปี เช่น พริก พืชผักต่างๆ เช่น หอม ผักชี พัก ฟักทอง ซึ่งจะเป็นการปลูกบริเวณที่นำดินมาถมเป็นโนน หรือตามขอบบ่อน้ำ โดยใช้น้ำบาดาล หรือน้ำจากบ่อน้ำที่มี ส่วนการปลูกพืชหลังฤดูทำนา จะมีการปลูกแตงโมหลังฤดูการทำนา จะมีการทำเพิงขายแตงโมข้างทาง

เดือน ชนิดพืช	ม.ค	ก.พ	มี.ค	เม.ย	พ.ค	มิ.ย	ก.ค	ส.ค	ก.ย	ต.ค	พ.ย	ธ.ค
1.ข้าว	นาปรัง				นาปี							
2.เกษตร ผสมผสาน	เกษตรผสมผสาน											

รูปที่ 4-1 ระบบการปลูกพืชในปัจจุบัน ตำบลคูซอด อำเภอเมืองศรีสะเกษ จังหวัดศรีสะเกษ

บทที่ 5

การประเมินคุณภาพที่ดิน

5.1 หลักการประเมินคุณภาพที่ดินด้านกายภาพ

การประเมินคุณภาพที่ดินหรือการประเมินความเหมาะสมของที่ดิน สอดคล้องตามหลักการของ FAO Framework ค.ศ. 1983 ซึ่งการประเมินคุณภาพที่ดินด้านกายภาพ เป็นการประเมินศักยภาพของที่ดินว่าที่ดินนั้นๆเหมาะสมมากหรือน้อยเพียงใดสำหรับการใช้ที่ดินประเภทต่างๆ หรือการปลูกพืชต่างๆ โดยพิจารณาจาก สภาพแวดล้อมที่มีผลต่อการเจริญเติบโตของพืช สมบัติดินที่ได้จำแนกไว้ในแต่ละตำบล ร่วมกับการจัดการพื้นที่ เช่น ระบบชลประทาน พื้นที่ยกทรง การจัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ เป็นต้น และนอกจากนี้พิจารณาความต้องการปัจจัยต่อการปลูกพืชแต่ละชนิด สอดคล้องตามหลักการของ FAO ได้แก่ ความต้องการด้านพืช ความต้องการด้านการจัดการ ความต้องการด้านการอนุรักษ์ (บัณฑิตและคำรน, 2542) รายละเอียดดังตารางที่ 5-1

ระดับความเหมาะสมของที่ดินได้จากการสังเคราะห์ข้อมูลดิน การจัดการที่ดิน หรือดินที่มีลักษณะเฉพาะที่เกิดขึ้นตามสภาพภูมิประเทศ (ซึ่งจะเรียกรวมว่าหน่วยที่ดิน) ลักษณะภูมิอากาศ พิจารณาร่วมกับระดับความต้องการปัจจัยต่อการเจริญเติบโตของพืชแต่ละชนิด หลังจากนั้นดำเนินการประเมินคุณภาพที่ดิน ซึ่งสามารถจำแนกระดับความเหมาะสมของที่ดินได้เป็น 4 ชั้น ได้แก่ เหมาะสมสูง (S1) เหมาะสมปานกลาง (S2) เหมาะสมเล็กน้อย (S3) และไม่เหมาะสม (N) โดยที่

S1: ไม่มีข้อจำกัดด้านที่ดินตามปัจจัยที่ใช้พิจารณา

S2: มีข้อจำกัดด้านที่ดินที่แก้ไขได้ง่ายหรือข้อจำกัดอาจไม่ส่งผลกระทบต่อการเจริญเติบโตของพืชอย่างชัดเจน

S3: มีข้อจำกัดด้านที่ดินที่แก้ไขได้ยาก ควรปรับเปลี่ยนการผลิตเป็นพืชชนิดอื่นหรือกิจกรรมอื่น (ส่วนใหญ่เป็นลักษณะทางกายภาพ)

N: มีข้อจำกัดที่พัฒนาหรือปรับปรุงที่ดินได้ยากมาก หากจะดำเนินการพัฒนาหรือปรับปรุงต้องใช้ต้นทุนสูงหรือเครื่องจักรขนาดใหญ่ แนะนำให้ปรับเปลี่ยนการผลิต

ตารางที่ 5-1 ตัวอย่างการประเมินคุณภาพที่ดินด้านกายภาพของประเภทการใช้ประโยชน์ที่ดิน

คุณภาพที่ดิน (Land Quality)	คุณลักษณะที่ดินตัวแทน (Land Characteristics)	ระดับความเหมาะสม (Land Suitability Rating)
1. ความเหมาะสมด้านความต้องการด้านพืช (Crop Requirements)		
1.1. การหยั่งลึกของรากพืช (r)	ความลึกของดิน	S1
1.2. ความชุ่มชื้นที่เป็นประโยชน์ต่อพืช (m)	ปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยในรอบปี	S2m
1.3. ความเป็นประโยชน์ของออกซิเจนต่อรากพืช (o)	สภาพการระบายน้ำของดิน	S2o
ความเหมาะสมรวมด้านความต้องการด้านพืช (Crop Requirements)		S2om
2. ความเหมาะสมด้านความต้องการด้านการจัดการ (Management Requirements)		
2.1. สภาพการเขตกรรม (k)	ชั้นความยากง่ายในการเขตกรรม (ดินบน)	S1
2.2. ศักยภาพการใช้เครื่องจักรกล (w)	ความลาดชันของพื้นที่	S3w
ความเหมาะสมรวมด้านความต้องการด้านการจัดการ (Management Requirements)		S3w
3. ความเหมาะสมด้านความต้องการด้านการอนุรักษ์ (Conservation Requirements)		
3.1 ความเสียหายจากการกัดกร่อน (e)	ความลาดชันของพื้นที่	S3e
ความเหมาะสมรวมด้านความต้องการด้านการอนุรักษ์ (Conservation Requirements)		S3e
ความเหมาะสมด้านกายภาพของประเภทการใช้ประโยชน์ที่ดินในแต่ละหน่วยที่ดินโดยรวม		S3ew

5.2 พืชเศรษฐกิจที่สำคัญของตำบล

พืชเศรษฐกิจหลักและพืชทางเลือกของตำบล ได้แก่ ข้าว พริก หอมแดง อ้อย พืชผัก

5.3 ระดับความเหมาะสมของที่ดิน

การประเมินคุณภาพที่ดินของพืชเศรษฐกิจหลักและพืชทางเลือก ตำบลคูซอด อำเภอเมืองศรีสะเกษ จังหวัดศรีสะเกษ ได้ผลการประเมินคุณภาพที่ดิน ดังตารางที่ 5-2

ตารางที่ 5-2 ชั้นความเหมาะสมทางกายภาพของดินตำบลคูซอด อำเภอเมืองศรีสะเกษ จังหวัดศรีสะเกษ

หน่วยที่ดิน	ข้าว	พริก	หอมแดง	อ้อย	พืชผัก
Chp-gm-sIA/b	S2ns	S3o	N	S2ons	N
Chp-sIA/Ka-sicIA	S3o	S2ons	S2ons	S2ons	S2ns
Cni-f-sicIA	S2os	S2os	S2os	S2os	S2s
Msk-vtkS-lsB	S3o	S2ons	S2eons	S2ons	S2ns
Ndg-pic-sIB	S2ewos	S2os	S2eos	S2os	S2s
Pho-sIA	S3o	S2os	S2os	S2os	S2s
Re-col-sIA	S2ns	S3o	N	S2ons	N
Re-sIA	S2ns	S3o	N	S2ons	N
Th-sicIA	S1	S3o	N	S2os	N

หมายเหตุ : * หมายถึง หน่วยแผนที่ดินที่มีความอุดมสมบูรณ์ของดินต่างจากหน่วยแผนที่ดินเดียวกัน

ความหมายของสัญลักษณ์แสดงข้อจำกัดชั้นความเหมาะสม

- e = ความเสียหายจากการกัดกร่อน
- w = ศักยภาพการใช้เครื่องจักร
- m = ความชุ่มชื้นที่เป็นประโยชน์ต่อพืช
- o = ความเป็นประโยชน์ของออกซิเจนต่อรากพืช
- n = ความจุในการดูดซับธาตุอาหาร
- s = ความเป็นประโยชน์ของธาตุอาหาร

บทที่ 6 แผนการใช้ที่ดิน

6.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อจัดทำแผนการใช้ที่ดินระดับตำบล

ตามที่กรมพัฒนาที่ดินได้จัดทำแผนปฏิบัติการการกรมนาที่ดินระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566-2570) เพื่อให้บรรลุตามวิสัยทัศน์ที่กำหนดไว้ คือ “เป็นองค์การอัจฉริยะทางดิน เพื่อขับเคลื่อนการใช้ที่ดินอย่างเหมาะสม 15 ล้านไร่ ภายในปี 2570” ซึ่งในส่วนของประเด็นการพัฒนาที่ 2 บริหารจัดการทรัพยากรดินและที่ดินด้วยชุดข้อมูลที่มีมูลค่าสูง (High Value Dataset) ซึ่งมีเป้าหมาย คือ การนำชุดข้อมูลที่มีมูลค่าสูง ไปใช้ในการบริหารจัดการทางการเกษตร ในส่วนของตัวชี้วัด บริหารจัดการทรัพยากรดินและที่ดินบนพื้นฐานของชุดข้อมูลที่มีมูลค่าสูง ร้อยละ 100 กลยุทธ์ที่ 2 ยกระดับแผนการใช้ที่ดินไปสู่การปฏิบัติ ได้กำหนดให้ ร้อยละของแผนการใช้ที่ดินระดับตำบลที่จัดทำแล้วเสร็จทั่วประเทศ ภายใน ปี 2570 (ไม่น้อยกว่า ร้อยละ 80) เป็นตัวชี้วัดหนึ่งของกลยุทธ์ดังกล่าว

การวางแผนการใช้ที่ดินระดับตำบลเป็นการวางกรอบและนโยบายการพัฒนาพื้นที่ให้เกิดการใช้ที่ดินอย่างสมดุลและยั่งยืน ซึ่งจะมีความละเอียดและเฉพาะเจาะจงมากกว่าแผนการใช้ที่ดินระดับประเทศ ที่ใช้เป็นกรอบนโยบายการพัฒนาพื้นที่ระดับประเทศ เป็นการกำหนดแนวทางใช้ที่ดินให้ตรงกับศักยภาพโดยเฉพาะทางด้านการเกษตร และนำไปสู่การกำหนดแผนงาน โครงการ กิจกรรมที่มีความสอดคล้องกับสภาพพื้นที่ ทั้งนี้การใช้ขอบเขตการปกครองในระดับตำบลจะนำไปสู่การพัฒนาเชิงพื้นที่ที่มีเป้าหมายและทิศทางสอดคล้องตามบริบทของแต่ละตำบล และมีผู้รับผิดชอบโดยตรง คือ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งแผนการใช้ที่ดินในระดับที่ใหญ่กว่านี้อาจไม่สามารถนำมาใช้ปฏิบัติงานในระดับพื้นที่ได้อย่างเป็นรูปธรรมเนื่องจากเป็นแผนงานสำหรับนำไปใช้ปฏิบัติงานเชิงนโยบายและยุทธศาสตร์ในภาพรวม

ทั้งนี้แผนการใช้ที่ดินเป็นผลที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลทางด้านกายภาพ เศรษฐกิจ และสังคม โดยได้นำฐานข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมข้อมูลหัตถภูมิ และข้อมูลปฐภูมิจากการสำรวจภาคสนาม การศึกษาด้านกายภาพ ได้จาก การวิเคราะห์สภาพของทรัพยากรธรรมชาติ อาทิ ทรัพยากรดิน ทรัพยากรน้ำ และทรัพยากรป่าไม้ร่วมกับการพิจารณาลักษณะการใช้ประโยชน์ที่ดิน ข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ในเขตป่าไม้ตามกฎหมาย เช่น เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า เขตอุทยานแห่งชาติ เขตป่าสงวนแห่งชาติ และนโยบายของรัฐที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ที่มีมติคณะรัฐมนตรีเกี่ยวกับการใช้ที่ดิน มติคณะรัฐมนตรีเรื่องการจำแนกการใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่ป่าไม้ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ เป็นต้น ประกอบกับการพิจารณาจากทิศทางตามกรอบนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดเขตการใช้ที่ดินภายในพื้นที่ตำบล เช่น ยุทธศาสตร์ของจังหวัด ร่วมกับความต้องการของท้องถิ่น สามารถกำหนดแนวทางการใช้ที่ดินตามศักยภาพของทรัพยากร เพื่อการรักษาคุณภาพของลักษณะทางนิเวศวิทยาและการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ โดยคำนึงถึงสภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของชุมชนในพื้นที่ ซึ่งข้อมูลนี้ส่วนหนึ่งได้มาจากการวิเคราะห์ชุมชนแบบมีส่วนร่วม (PRA) ทำการสังเคราะห์ข้อมูลทุกด้านเพื่อเพื่อให้ได้เขตการใช้ที่ดินที่เหมาะสมกับศักยภาพของพื้นที่ต่อไป

6.2 แผนการใช้ที่ดิน

จากการวิเคราะห์ข้อมูลกายภาพ เศรษฐกิจ และสังคม พบว่าแผนการใช้ที่ดินตำบลคูซอด อำเภอเมืองศรีสะเกษ จังหวัดศรีสะเกษ สามารถกำหนดออกเป็น 6 เขตหลัก ได้แก่ เขตป่าไม้ เขตเกษตรกรรม เขตชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง เขตแหล่งน้ำ เขตพื้นที่อื่น ๆ เขตรักษาสมดุของธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม มีรายละเอียดดังนี้ (ตารางที่ 6-1 และรูปที่ 6-1)

6.2.1 เขตป่าไม้ เป็นเขตพื้นที่ที่อยู่ในเขตป่าตามกฎหมายและมติคณะรัฐมนตรี ได้แก่ พื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า อุทยานแห่งชาติ เขตป่าไม้ถาวร หรืออยู่ในพื้นที่ชั้นคุณภาพลุ่มน้ำชั้นที่ 1A 1B หรือ 2 พื้นที่ในเขตนี้ส่วนใหญ่ยังคงสภาพเป็นป่าไม้ บางบริเวณได้ถูกนำไปใช้ประโยชน์ในรูปแบบที่ไม่เหมาะสม ไม่เป็นไปตามมาตรการหรือกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการใช้ประโยชน์ของที่ดินหรือทรัพยากรป่าไม้ของพื้นที่นั้น ๆ ประกอบด้วย 2 เขตรอง ได้แก่ เขตป่าไม้เสื่อมโทรม และเขตพื้นที่พุ่มธรรมชาติ มีเนื้อที่ 75 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 0.33 ของเนื้อที่ตำบล มีรายละเอียดดังนี้

1) เขตป่าไม้เสื่อมโทรม (สัญลักษณ์ 1200) มีเนื้อที่ 12 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.05 ของเนื้อที่ตำบล แต่มีสภาพการใช้ที่ดินปัจจุบันเป็นป่าไม้ที่มีลักษณะเสื่อมโทรม ซึ่งหากปล่อยไว้ตามธรรมชาติไม่มีการเข้าไปรบกวนอาจฟื้นตัวกลับมาเป็นป่าสมบูรณ์ได้ดังเดิม

2) เขตพื้นที่พุ่มธรรมชาติ (สัญลักษณ์ 1300) มีเนื้อที่ 32 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.28 ของเนื้อที่ตำบล เป็นพื้นที่ที่มีการบุกรุก แผ้วถางพื้นที่ป่าไม้ และเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์พื้นที่เป็นอย่างอื่น ส่วนใหญ่เพื่อทำการเกษตร

6.2.2 เขตเกษตรกรรม เป็นพื้นที่เกษตรกรรมซึ่งในที่นี้ คือ พื้นที่ที่อยู่นอกเขตที่มีการประกาศเป็นเขตป่าไม้ตามกฎหมาย ซึ่งรัฐได้กำหนดเป็นพื้นที่ทำกิน มีการออกเอกสารสิทธิ์ซึ่งรวมถึงพื้นที่ในเขตปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมด้วย เขตนี้รวมถึงการทำกิจกรรมภาคการเกษตรอื่นที่นอกเหนือจากการปลูกพืชด้วย ประกอบด้วย 4 เขตรอง ได้แก่ เขตเกษตรกรรมขั้นดี เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตต่ำ และเขตประมง มีเนื้อที่ 14.288 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 62.39 ของเนื้อที่ตำบล มีรายละเอียดดังนี้

1) เขตเกษตรกรรมขั้นดี พื้นที่เขตนี้มีศักยภาพในการผลิตมากที่สุดที่ตำบล เนื่องจากมีระบบชลประทาน สามารถส่งน้ำช่วยในการปลูกพืชเพื่อทำการเกษตรนอกฤดูฝน โดยเฉพาะข้าวนาปรังและพืชอายุสั้นได้เป็นอย่างดี และนอกจากนี้พบว่าดินในพื้นที่เขตนี้มีสมบัติที่เหมาะสมต่อการเพาะปลูกพืชแยกตามชนิดพืช ส่งผลให้มีศักยภาพของที่ดินที่เหมาะสมต่อการเพาะปลูกในระดับสูงถึงปานกลาง ในพื้นที่ตำบลคูซอดไม่มีเขตเกษตรกรรมขั้นดี

2) เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง พื้นที่เขตนี้มีศักยภาพในการผลิตรองจากเขตเกษตรกรรมขั้นดี ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง (ประเภทที่ 1) และเขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง (ประเภทที่ 2) มีรายละเอียดดังนี้

(1) เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง (ประเภทที่ 1) เป็นเขตที่มีการบริหารจัดการด้านทรัพยากรน้ำโดยเฉพาะระบบชลประทาน มีศักยภาพในการผลิตอยู่ในระดับเหมาะสมเล็กน้อยถึงไม่เหมาะสม ดัดข้อจำกัดจากลักษณะดิน ซึ่งมีสมบัติดินที่ไม่เหมาะสมบางประการ ในพื้นที่ตำบลคูซอดไม่มีเขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง (ประเภทที่ 1)

(2) เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง (ประเภทที่ 2) เป็นเขตที่ทำการเกษตรโดยอาศัยน้ำฝนเป็นหลัก ซึ่งส่งผลให้มีข้อจำกัดต่อการเพาะปลูกพืชด้านความชื้นที่พืชนำไปใช้ประโยชน์ ในส่วนของที่ดินมีศักยภาพในการผลิตอยู่ในระดับสูงถึงปานกลาง และนอกจากนี้พบว่าดินในพื้นที่เขตนี้มีสมบัติที่เหมาะสมต่อการเพาะปลูกพืชแยกตามชนิดพืช มีเนื้อที่ 7,461 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 32.58 ของเนื้อที่ตำบล มีรายละเอียดดังนี้

- เขตทำนา (สัญลักษณ์ 2221) มีเนื้อที่ 7,238 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 31.61 ของเนื้อที่ตำบล และปัจจุบันเกษตรกรมีการปลูกข้าวได้ปีละ 1 ครั้ง

- เขตปลูกไม้ผล (สัญลักษณ์ 2222) มีเนื้อที่ 10 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.04 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรปลูกไม้ผล โดยไม้ผลที่ปลูกได้แก่ มะม่วง ลำไย เป็นต้น

- เขตปลูกไม้ยืนต้น (สัญลักษณ์ 2223) มีเนื้อที่ 79 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.34 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรปลูกไม้ยืนต้น โดยไม้ยืนต้นที่ปลูกได้แก่ ยูคาลิปตัส

- เขตปลูกพืชทางเลือก (สัญลักษณ์ 2225) มีเนื้อที่ 134 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.59 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันปลูกพืชผัก ไม้ดอก หรือเกษตรผสมผสาน เช่น พริก แตงโมหลังนา

3) เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตต่ำ พื้นที่เขตนี้ถูกกำหนดให้เป็นเขตเกษตรกรรม ที่ต้องมีการดำเนินการแก้ไขปัญหาคือเป็นข้อจำกัดของการใช้ที่ดินเพื่อเกษตรกรรมต่างๆ การทำการเกษตรในเขตนี้อาศัยน้ำฝนเป็นหลัก มีศักยภาพในการผลิตอยู่ในระดับเหมาะสมเล็กน้อยถึงไม่เหมาะสม พบปัญหาทางกายภาพของดินที่สำคัญหลาย เช่น เป็นดินตื้นซึ่งเป็นข้อจำกัดของการหยั่งรากพืชในการยึดลำต้นและการดูดซับธาตุอาหารพืชในดิน เนื้อดินเป็นทรายจัด ซึ่งมีผลต่อความสามารถในการอุ้มน้ำ เป็นพื้นที่ที่มีความลาดชัน เป็นต้น จากข้อจำกัดการใช้ที่ดินดังกล่าวข้างต้นจึงจำเป็นต้องพัฒนาปรับปรุงและมีมาตรการเพื่อเพิ่มผลผลิตทางการเกษตรในพื้นที่ให้สูงขึ้น รวมถึงการป้องกันไม่ให้อาณาเขตเสื่อมโทรมจากการใช้พื้นที่ มีเนื้อที่ 6,826 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 29.81 ของเนื้อที่ตำบลมีรายละเอียดดังนี้

- (1) เขตทำนา (สัญลักษณ์ 2310) มีเนื้อที่ 6,700 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 29.26 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรมีการปลูกข้าวได้ปีละ 1 ครั้ง

- (2) เขตปลูกไม้ผล (สัญลักษณ์ 2320) มีเนื้อที่ 1 ไร่ ปัจจุบันเกษตรกรปลูกไม้ผล

- (3) เขตปลูกไม้ยืนต้น (สัญลักษณ์ 2330) มีเนื้อที่ 62 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.27 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรปลูกไม้ยืนต้น โดยไม้ยืนต้นที่ปลูกได้แก่ ยูคาลิปตัส

(4) เขตปลูกพืชไร่ (สัญลักษณ์ 2340) มีเนื้อที่ 50 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.22 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรปลูกพืชไร่

(5) เขตปลูกพืชทางเลือก (สัญลักษณ์ 2350) มีเนื้อที่ 13 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.06 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันปลูกพืชผัก ไม้ดอก หรือเกษตรผสมผสาน

4) เขตประมง (สัญลักษณ์ 2400) มีเนื้อที่ 1 ไร่ เป็นเขตที่ทำกิจกรรมด้านการประมง ได้แก่ การเลี้ยงสัตว์น้ำประเภทต่าง ๆ

6.2.3 เขตชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง มีเนื้อที่ 1,235 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 5.39 ของเนื้อที่ตำบลประกอบด้วย 1 เขตรอง ได้แก่ เขตชุมชน/สถานที่ราชการ มีรายละเอียดดังนี้

(1) เขตชุมชน/สถานที่ราชการ (สัญลักษณ์ 3100) ปัจจุบันมีการใช้ที่ดินชุมชนและที่อยู่อาศัย มีทั้งประเภทชุมชนเมือง ชุมชนชนบท และที่ตั้งของสถาบันและสถานที่ราชการต่าง ๆ

6.2.4 เขตแหล่งน้ำ มีเนื้อที่ 1,702 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 7.43 ของเนื้อที่ตำบล ประกอบด้วย 2 เขตรอง ได้แก่ เขตแหล่งน้ำตามธรรมชาติ และเขตแหล่งน้ำที่สร้างขึ้น มีรายละเอียดดังนี้

(1) เขตแหล่งน้ำตามธรรมชาติ (สัญลักษณ์ 4100) มีเนื้อที่ 427 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 1.86 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันมีสภาพการใช้ที่ดินเป็นลักษณะของแหล่งน้ำตามธรรมชาติ เช่น ห้วย หนอง คลอง แม่น้ำ เป็นต้น

(2) เขตแหล่งน้ำที่สร้างขึ้น (สัญลักษณ์ 4200) มีเนื้อที่ 1,275 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 5.57 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันมีสภาพการใช้ที่ดินเป็นแหล่งน้ำที่สร้างขึ้น เช่น คลองชลประทาน อ่างเก็บน้ำ เป็นต้น

6.2.5 เขตพื้นที่อื่นๆ (สัญลักษณ์ 5000) มีเนื้อที่ 419 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 1.83 ของเนื้อที่ตำบล เป็นเขตที่มีลักษณะการใช้ที่ดินที่มีความเฉพาะ เช่น เหมืองแร่ ที่ทิ้งขยะ หาดทราย ไม้พุ่ม เป็นต้น

6.2.6 เขตรักษาสมดุลของธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (สัญลักษณ์ 6000) มีเนื้อที่ 5,182 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 22.63 ของเนื้อที่ตำบล มีการใช้ที่ดินเป็นป่าไม้ที่พบในพื้นที่เกษตรกรรม ซึ่งอยู่นอกเขตป่าไม้ตามกฎหมาย ส่วนใหญ่เป็นป่าปลูก ป่าชุมชน

แผนการใช้ที่ดินตำบลคูซอด อำเภอเมืองศรีสะเกษศรีสะเกษ จังหวัดศรีสะเกษ

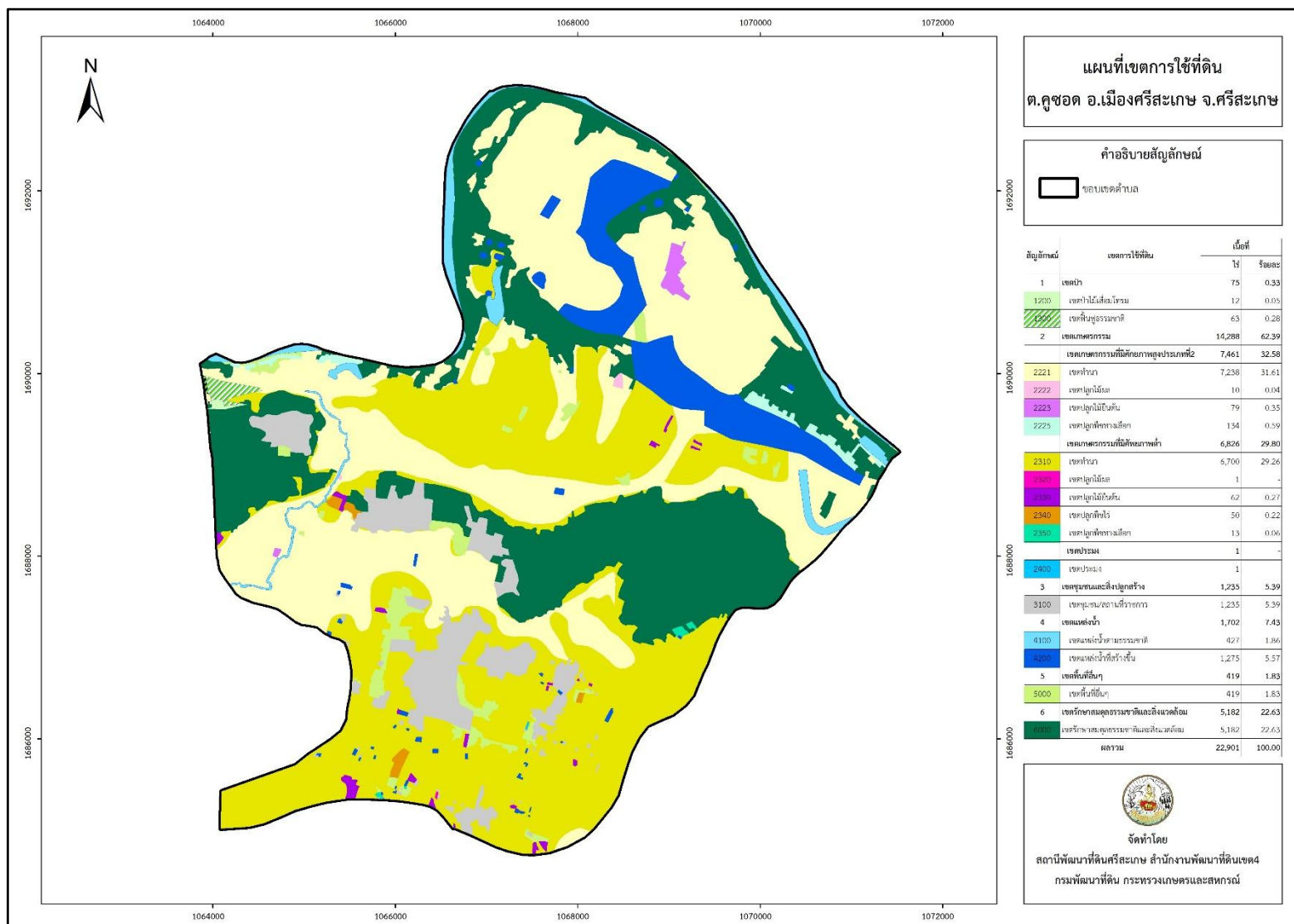
ตารางที่ 6-1 เขตการใช้ที่ดิน ตำบลคูซอด อำเภอเมืองศรีสะเกษ จังหวัดศรีสะเกษ

สัญลักษณ์	เขตการใช้ที่ดิน	เนื้อที่	
		ไร่	ร้อยละ
1	เขตป่า	75	0.33
1200	เขตป่าไม้เสื่อมโทรม	12	0.05
1300	เขตพื้นฟูธรรมชาติ	63	0.28
2	เขตเกษตรกรรม	14,288	62.39
	เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพสูง (ประเภทที่2)	7,461	32.58
2221	เขตทำนา	7,238	31.61
2222	เขตปลูกไม้ผล	10	0.04
2223	เขตปลูกไม้ยืนต้น	79	0.34
2225	เขตปลูกพืชทางเลือก	134	0.59
	เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพต่ำ	6,826	29.81
2310	เขตทำนา	6,700	29.26
2320	เขตปลูกไม้ผล	1	
2330	เขตปลูกไม้ยืนต้น	62	0.27
2340	เขตปลูกพืชไร่	50	0.22
2350	เขตปลูกพืชทางเลือก	13	0.06
	เขตประมง	1	
2400	เขตประมง	1	
3	เขตชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง	1,235	5.39
3100	เขตชุมชน/สถานที่ราชการ	1,235	5.39
4	เขตแหล่งน้ำ	1,702	7.43
4100	เขตแหล่งน้ำตามธรรมชาติ	427	1.86
4200	เขตแหล่งน้ำที่สร้างขึ้น	1,275	5.57
5	เขตพื้นที่อื่นๆ	419	1.83
5000	เขตพื้นที่อื่นๆ	419	1.83
6	เขตรักษาสมดุลธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	5,182	22.63
6000	เขตรักษาสมดุลธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	5,182	22.63
	ผลรวม	22,901	100.00

หมายเหตุ : เนื้อที่คำนวณด้วยระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์

แผนการใช้ที่ดินตำบลคูซอด อำเภอเมืองศรีสะเกษ จังหวัดศรีสะเกษ

รูปที่ 6-1 เขตการใช้ที่ดินตำบลคูซอด อำเภอเมืองศรีสะเกษ จังหวัดศรีสะเกษ

บทที่ 7

การขับเคลื่อนแผนการใช้ที่ดิน

7.1 ขั้นตอนการดำเนินงาน

ภายหลังการจัดทำแผนการใช้ที่ดินตำบลคูซอด อำเภอเมืองศรีสะเกษ จังหวัดศรีสะเกษ แล้วจะต้องดำเนินการดังต่อไปนี้

7.1.1 จัดทำเป้าหมายการดำเนินงานและงบประมาณและกิจกรรมต่างๆ ที่จะดำเนินการใน ปีงบประมาณ 2568-2572

7.1.2 นำแผนการใช้ที่ดินตำบลคูซอด อำเภอเมืองศรีสะเกษ จังหวัดศรีสะเกษ ไปเสนอต่อสภา ตำบลคูซอด เพื่อมีมติให้ความร่วมมือในกับกรมพัฒนาที่ดินดำเนินการกิจกรรมต่างๆ ที่กำหนดไว้ในแผน

7.1.3 สถานีพัฒนาที่ดินศรีสะเกษ เสนอเป้าหมายและงบประมาณให้รายงานมายังกรมพัฒนา ที่ดิน

7.1.4 กรมพัฒนาที่ดินพิจารณาสนับสนุนงบประมาณกิจกรรมและโครงการตามเป้าหมาย ที่กำหนดในแผนการใช้ที่ดิน

7.1.5 สถานีพัฒนาที่ดินศรีสะเกษ นำเสนอต่อที่ประชุมจังหวัด/อำเภอ เพื่อสร้างการรับรู้และ ประชาสัมพันธ์ให้หน่วยงานอื่น นำโครงการภายใต้หน่วยงานมาพัฒนาพื้นที่ตามแผนการใช้ที่ดินกำหนด

กิจกรรมที่กรมพัฒนาที่ดินจะดำเนินการในตำบลคูซอด อำเภอเมืองศรีสะเกษ จังหวัดศรีสะเกษ จำนวน 4 โครงการ ดังนี้

- 1) การบริหารจัดการน้ำ
- 2) การปรับปรุงบำรุงดิน
- 3) ฟื้นฟูและป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน
- 4) การจัดทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ

7.2 กิจกรรมที่จะดำเนินการของกรมพัฒนาที่ดิน

งบประมาณที่กำหนดไว้เป็นการประมาณเบื้องต้น อาจมีการเปลี่ยนแปลงตามที่ได้รับการจัดสรร ให้ดำเนินการ ดังแสดงในตารางที่ 7-1

เขตพื้นที่เกษตรกรรม

1) เขตทำนา การปรับปรุงบำรุงดิน/ดินต้น มีแผนงาน/โครงการ ดังนี้

- (1) การส่งเสริมการผลิตและการใช้สารอินทรีย์
- (2) การผลิต-จัดหาเมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสด
- (3) การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงดินด้วยพืชปุ๋ยสด

- (4) การพัฒนากลุ่มเกษตรกรใช้สารอินทรีย์ลดการใช้สารเคมีทางการเกษตร
- (5) การจัดตั้งธนาคารปุ๋ยอินทรีย์
- (6) การรณรงค์เฝ้าสังเกตข้อ
- (7) การจัดหาปุ๋ยโดโลไมท์ (สาริตการปรับปรุงดินกรด)
- (8) การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงพื้นที่ดินกรด
- (9) การยกระดับการพัฒนาหมอดินอาสาเพื่อมีส่วนร่วมและศูนย์ปฏิบัติการพัฒนาที่ดิน

2) การบริหารจัดการน้ำ

- (1) การพัฒนาแหล่งน้ำขนาดเล็กเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ
- (2) การก่อสร้างแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน
- (3) การก่อสร้างระบบส่งน้ำ

3) การฟื้นฟูและป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน

- (1) การปลูกหญ้าแฝกเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ
- (2) การจัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำลุ่ม-ดอน
- (3) การจัดระบบอนุรักษ์ดินในพื้นที่เกษตรกรรมไม่เหมาะสม (Zoning By Agri-Map)

7.3 กิจกรรมที่จะดำเนินงานของหน่วยงานอื่น รายละเอียดดังแสดงในตารางที่ 7-2

7.3.1 เขตเกษตรกรรม

1) เขตทำนา มีกิจกรรมที่ขอการสนับสนุนจากส่วนราชการอื่น ดังนี้

1.1) ใช้ตลาดนำการผลิตในการเลือกชนิดพืชหลังนาและหาตลาดรองรับ (สำนักงานพาณิชย์จังหวัดศรีสะเกษ/สำนักงานสหกรณ์จังหวัดศรีสะเกษ)

1.2) จัดอบรมถ่ายทอดความรู้เรื่องการใช้พันธุ์ข้าว (ศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าวศรีสะเกษ)

1.3) จัดอบรมถ่ายทอดความรู้เรื่องป้องกันกำจัดศัตรูข้าวและการจัดการโรค/แมลง (ศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าวศรีสะเกษ/สำนักงานเกษตรจังหวัดศรีสะเกษ)

1.4) ถ่ายทอดองค์ความรู้เรื่องการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว (ศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าวศรีสะเกษ)

2) เขตปลูกพืชไร่ เขตปลูกไม้ผล เขตปลูกไม้ยืนต้น และพืชทางเลือก มีกิจกรรมที่ขอการสนับสนุนจากส่วนราชการอื่น ดังนี้

2.1) โครงการ 1 ตำบล 1 ตลาด ใช้ตลาดนำการผลิตในการเลือกชนิดพืชและหาตลาดรองรับ การทำตลาดลานค้าชุมชนแหล่งท่องเที่ยว เช่น บริเวณหนองคู ให้เกษตรกรนำผลผลิตมาขาย ดำเนินการทั้งในเขตที่เหมาะสมและในเขตที่ไม่เหมาะสมและต้องการปรับเปลี่ยนชนิดพืช (สำนักงานพาณิชย์จังหวัดศรีสะเกษ/สำนักงานสหกรณ์จังหวัดศรีสะเกษ/องค์การบริหารส่วนตำบลคูซอด)

2.2) การอบรมให้ความรู้การเข้าสู่กระบวนการรับรองมาตรฐานสินค้าเกษตรปลอดภัย (GAP) ในกลุ่มพืชทางเลือก เช่น พริก พืชผัก กระเจี๊ยบแดง ในกลุ่มเกษตรผสมผสาน โคกหนองนาโมเดล เกษตรทฤษฎีใหม่ (ศูนย์วิจัยพืชสวนศรีสะเกษ/ศูนย์พัฒนาการเกษตรภูสิงห์/สำนักงานเกษตรจังหวัดศรีสะเกษ)

2.3) ส่งเสริม/ฟื้นฟู/ขยายการรวมกลุ่ม อาชีพกลุ่มผู้ปลูกพริก ที่เคยมีกลุ่มทำอยู่แล้วให้มีความเข้มแข็ง และหาช่องทางการตลาดใหม่ ๆ (องค์การบริหารส่วนตำบลคูซอด)

2.4) ส่งเสริมการรวมกลุ่มอาชีพที่สามารถทำงานที่บ้านได้ เช่น อาชีพการแปรรูปปลาสด การจักสาน (องค์การบริหารส่วนตำบลคูซอด)

2.5) ส่งเสริมอาชีพทางเลือกใหม่พร้อมทั้งพัฒนาให้มีช่องทางการขายออนไลน์ เช่น การเลี้ยงกบ จิ้งหรีด ตั๊กแตน สำหรับเกษตรกรรุ่นใหม่ (องค์การบริหารส่วนตำบลคูซอด/เกษตรอำเภอเมืองศรีสะเกษ/สำนักงานประมงจังหวัดศรีสะเกษ)

2.6) จัดอบรมถ่ายทอดความรู้การทำเกษตรผสมผสานตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง (สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดศรีสะเกษ)

2.7) สนับสนุนการขุดเจาะน้ำบาดาล (หน่วยบัญชาการทหารพัฒนา/กรมทรัพยากรน้ำบาดาล)

3) **เขตปศุสัตว์ และเขตเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ** มีกิจกรรมที่ขอการสนับสนุนจากส่วนราชการอื่น ดังนี้

3.1) ส่งเสริม/สนับสนุนการปลูกหญ้าเลี้ยงสัตว์ (สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดศรีสะเกษ)

3.2) จัดตั้งกลุ่มแปลงใหญ่โค เพื่อรวมกลุ่มกันผลิต ขายเป็น และแปรรูป (สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดศรีสะเกษ)

7.3.2 **แหล่งน้ำ** มีกิจกรรมที่ขอการสนับสนุนจากส่วนราชการอื่น ดังนี้ สนับสนุนการพัฒนาเพื่อเพิ่มพื้นที่กักเก็บน้ำ (สำนักงานชลประทานศรีสะเกษ)

7.3.3 การพัฒนาที่ดินและน้ำทั้งระบบ

อีกทางเลือกหนึ่งในการเร่งรัดแก้ไขปัญหาความเสื่อมโทรมของดิน และการขาดแคลนน้ำรวมทั้งน้ำท่วม คือ การประกาศเขตพื้นที่ตำบลคูซอด เป็นเขตอนุรักษ์ดินและน้ำ ตามบทบัญญัติมาตรา 13 แห่งพระราชบัญญัติพัฒนาที่ดิน พ.ศ. 2551

7.4 ความต้องการของชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

จากการดำเนินการจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนที่องค์การบริหารส่วนตำบลคูซอด เมื่อวันที่ 28 มิถุนายน 2567 ได้มีความต้องการของประชาชนที่ต้องการให้ดำเนินการเกี่ยวกับแก้ปัญหาดินเสื่อมโทรม และฟื้นฟูความอุดมสมบูรณ์ของดิน การขาดแคลนน้ำในหน้าแล้ง ความต้องการขยายระบบกระจายน้ำ ปรับรูปที่ดิน และเปลี่ยนกิจกรรมการผลิตให้เหมาะสมกับที่ดิน

เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของชุมชนและการแก้ไขปัญหาเชิงพื้นที่ของตำบลคูซอด กรมพัฒนาที่ดินได้วิเคราะห์เบื้องต้น ดังต่อไปนี้

ปัญหาของตำบลคูซอด อำเภอเมืองศรีสะเกษ จังหวัดศรีสะเกษ ในภาพรวมสรุปได้ว่า มีปัญหาสำคัญ 2 ประการ คือ (1) ดินเสื่อมสภาพ ขาดการปรับปรุงบำรุงดิน และขาดธาตุอาหารในดิน (2) ปัญหาขาดแคลนแหล่งน้ำและต้องระบบกระจายน้ำเพื่อการเกษตรเพิ่ม แหล่งน้ำที่มีใช้ไม่ได้ตลอดทั้งปี ปัญหาดังกล่าวนี้ส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของราษฎรในชุมชนโดยรวม

ในกรณีของปัญหาความเสื่อมโทรมของที่ดินนั้นจะรวมถึง (1) ดินขาดความอุดมสมบูรณ์ (2) การใช้ที่ดินผิดประเภท (3) ดินตื้น (4) ดินทรายจัด คุณภาพของดินจึงไม่ค่อยจะเหมาะสมต่อการเกษตร จากการวิเคราะห์การชะล้างพังทลายในเขตการใช้ที่ดินของตำบลคูซอด นั้นพบว่า ระดับการสูญเสียของดินในระดับที่น้อย 0-2 ตัน/ไร่/ปี มีเนื้อที่ 22,780 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 99.47 ของเนื้อที่ตำบล ระดับที่ปานกลาง 2-5 ตัน/ไร่/ปี มีเนื้อที่ 48 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.21 ของเนื้อที่ตำบล ระดับที่รุนแรง 5-15 ตัน/ไร่/ปี มีเนื้อที่ 73 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.32 ดังแสดงในรูปที่ 7-1 ผลกระทบที่ตามมาคือ พื้นที่ที่มีความเสี่ยงในระดับรุนแรง จะเกิดการสูญเสียดิน และถูกชะล้างลงมาสู่เบื้องล่างจึงไปทับถมลำน้ำตามธรรมชาติ ฝาย และอ่างเก็บน้ำจนตื้นเขินไม่สามารถเก็บกักน้ำไว้ใช้ได้ตามที่ควรจะเป็นการขาดแคลนน้ำจึงเกิดขึ้นทุกหมู่บ้านในตำบลคำแย ทั้งน้ำเพื่ออุปโภค-บริโภค และน้ำเพื่อการเกษตร ในส่วนของปัญหาความอุดมสมบูรณ์ของดินที่เกิดขึ้นนั้น เนื่องจากการใช้ที่ดินติดต่อกันเป็นเวลานาน โครงสร้างของดินได้มีการเปลี่ยนแปลง ในพื้นที่ที่มีการไถพรวนด้วยเครื่องจักรกลติดต่อกันเป็นระยะเวลานานทำให้ดินแน่นตัว น้ำในดินและอากาศในดินที่เคยมีอยู่สูญหายไปส่วนธาตุอาหารและอินทรีย์วัตถุก็มีปริมาณลดลงเช่นเดียวกัน เนื่องจากพืชนาไปใช้ และอินทรีย์วัตถุได้สลายตัวไป

ในกรณีของปัญหาความเสื่อมโทรมของที่ดินนั้น ซึ่งตำบลคูซอด มีปัญหาคือดินขาดความอุดมสมบูรณ์ จากการใช้ประโยชน์ที่ดินติดต่อกันเป็นเวลานาน และขาดการปรับปรุงบำรุงดิน เป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้ดินมีความอุดมสมบูรณ์ลดลง ศักยภาพในการผลิตลดลงไม่เอื้ออำนวยต่อผลการผลิตทางการเกษตรเกิดความเสื่อมโทรมของดิน เนื่องจากการมีสมบัติทางกายภาพ ทางเคมี และทางชีวภาพ ไม่เหมาะสมต่อการเจริญเติบโตของพืช ส่งผลให้สิ้นเปลืองต้นทุนการเกษตรสูงขึ้น โดยได้ปริมาณผลผลิตคงที่หรือลดลงซึ่งเป็นปัญหาที่เกษตรกรประสบในปัจจุบัน และดินปัญหาที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ อันเนื่องมาจากปัจจัยที่ทำให้กำเนิดดิน ซึ่งประกอบด้วย วัตถุดิบกำเนิดดิน สภาพพื้นที่ สภาพภูมิอากาศ พืชพรรณที่ขึ้นปกคลุมและระยะเวลาที่เกิดดิน ดินปัญหาที่เกิดตามสภาพธรรมชาติ ได้แก่ ดินเปรี้ยวจัด หรือดินกรดกำมะถัน ดินอินทรีย์ ดินเค็ม ดินทราย และดินตื้น ซึ่งดินที่มีปัญหาบางชนิด การแก้ไขจัดการเพียงเล็กน้อยสามารถเพิ่มประสิทธิภาพของการใช้ที่ดินได้ แต่บางพื้นที่อาจมีปัญหาดินมากกว่าหนึ่งอย่าง เช่น ปัญหาดินทรายหรือปัญหาดินตื้นจะมีปัญหาดินคือมีปฏิกิริยาเป็นกรดร่วมด้วย การแก้ไขจำเป็นต้องแก้ไขร่วมกันทุกปัญหา จึงจะทำให้การใช้ที่ดินเกิดความยั่งยืน

ประเด็นหลักจากข้อเสนอให้แก้ไขปัญหาเรื่องขาดปัญหาความเสื่อมโทรมของที่ดิน จะสรุปได้ว่ามี 10 ประการ คือ (1) การส่งเสริมการผลิตและการใช้สารอินทรีย์ (2) การผลิต-จัดหา เมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสด (3) การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงดินด้วยพืชปุ๋ยสด (4) การพัฒนากลุ่มเกษตรกร ใช้สารอินทรีย์ลดการใช้สารเคมีทางการเกษตร (5) การจัดตั้งธนาคารปุ๋ยอินทรีย์ (6) การรณรงค์เฝ้าติดตาม (7) การจัดหาปุ๋ยอินทรีย์ (8) การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงพื้นที่ดินกรด (9) จัดทำระบบอนุรักษ์ดินและ น้ำ (10) จัดทำโครงการบริหารจัดการการผลิตสินค้าเกษตรตามแผนที่เกษตรเพื่อการบริหารเชิงรุก (Agri-Map)

ในกรณีของการขาดแคลนนํ้านั้น นอกจากผลการทั้บถมของตะกอนดินในแหล่งน้ำจืดเงิน ดังกล่าวข้างต้นแล้ว การที่ประชากรเพิ่มขึ้น กิจกรรมที่ต้องใช้น้ำเพิ่มขึ้น ทาการเกษตรเพิ่มขึ้นรวมทั้ง เหตุการณ์ที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศ เช่น ปริมาณฝนน้อยกว่าปกติ ฝนทิ้งช่วง จนเกิดความ แห้งแล้ง การขาดแคลนนํ้าจึงเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง จำเป็นต้องวางระบบอนุรักษ์ดินและน้ำเพื่อกักน้ำ ในดิน คงความอุดมสมบูรณ์เพื่อจัดหาน้ำให้แหล่งน้ำต้นทุน โดยวิธีการต่างๆ ให้เพียงพอแก่ความต้องการ

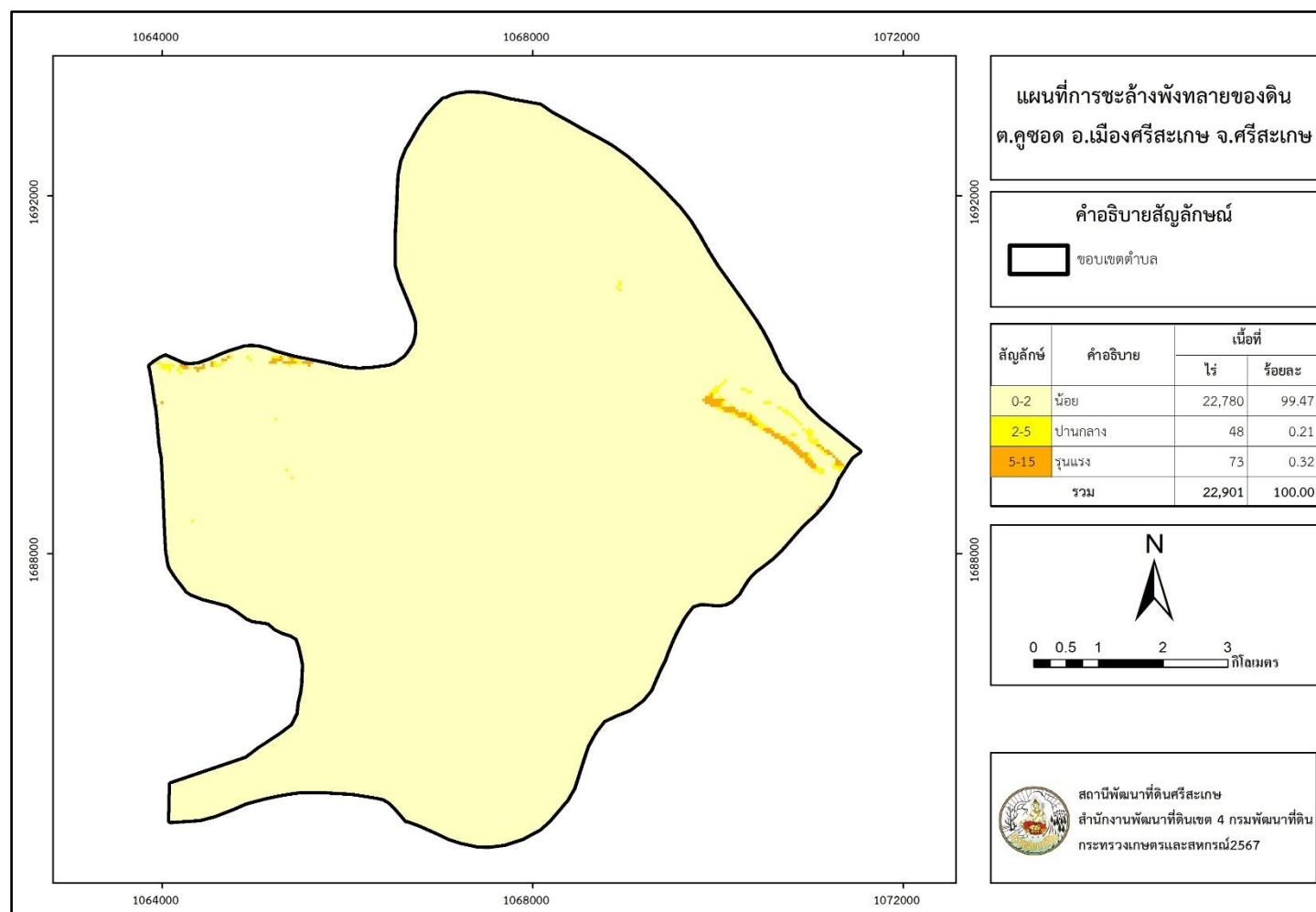
ในกรณีของการขาดแคลนนํ้าในหน้าแล้ง และมีความประสงค์ต้องการขยายพื้นที่ระบบ กระจายน้ำเพิ่มขึ้นนั้น ตำบลคูซอดมีแหล่งน้ำสาธารณะบางแห่งมีลักษณะตื้นเขิน น้ำในแหล่งน้ำ ธรรมชาติแห้งขอดในหน้าแล้ง ซึ่งทำให้เกิดปัญหาน้ำไม่เพียงพอสำหรับการเกษตร และไม่สามารถนำน้ำ มาใช้ประโยชน์ทางการเกษตรได้เต็มที่ ส่งผลกระทบต่อคนในชุมชน บางพื้นที่ห่างไกลจากแหล่งน้ำ สาธารณะจึงไม่สามารถใช้น้ำได้ เนื่องจากปัญหาขาดแคลนนํ้าในหน้าแล้ง ประชาชนในชนบทส่วนใหญ่ ขาดเสถียรภาพในการบริหารจัดการน้ำให้เพียงพอในการทำเกษตรได้ตลอดทั้งปี และการที่ ประชากรเพิ่มขึ้น กิจกรรมการใช้น้ำเพิ่มขึ้น การเกษตรก็เพิ่มขึ้น รวมทั้งเหตุการณ์ที่เกิดจากการ เปลี่ยนแปลงภูมิอากาศ เช่น ปริมาณฝนน้อยกว่าปกติ ฝนทิ้งช่วง จนเกิดความแห้งแล้ง การขาดแคลนนํ้า จึงเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง จึงมีข้อเสนอของหมู่บ้านทั้ง 16 หมู่บ้านในตำบลคูซอด ที่เร่งด่วน คือ “การจัดหาน้ำและจัดทำระบบกระจายน้ำเพิ่ม” โดยวิธีการต่าง ๆ ให้เพียงพอแก่ความต้องการ

ประเด็นหลักจากข้อเสนอให้แก้ไขปัญหาเรื่องขาดแคลนนํ้า จะสรุปได้ว่ามี 5 ประการ คือ (1) การพัฒนาแหล่งน้ำขนาดเล็กเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ (2) การก่อสร้างแหล่งน้ำในไร่นา นอกเขตชลประทาน (3) การเพิ่มแหล่งน้ำ/ระบบกระจายน้ำด้วยระบบสูบน้ำพลังงานแสงอาทิตย์ (4) น้ำบาดาลเพื่อการเกษตร

เพื่อตอบสนองข้อเสนอดังกล่าวทั้ง 2 ประการนี้ จากการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นที่มีอยู่ในปัจจุบันแล้ว สรุปได้ว่า “การพัฒนาแหล่งน้ำขนาดเล็กเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ ไม่สามารถดำเนินการแก้ปัญหาหมู่บ้านใด หมู่บ้านหนึ่งหรือใช้วิธีการใดวิธีการหนึ่ง แล้วจะแก้ไขปัญหาการขาดแคลนนํ้าทั้งตำบลได้โดยสิ้นเชิง การก่อสร้างแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน สามารถสร้างเสถียรภาพในการบริหารจัดการน้ำได้ โดยสามารถกักเก็บน้ำไว้ใช้ตลอดทั้งปี ทำให้เกษตรกรลดต้นทุนการผลิตได้”

แผนการใช้ที่ดินตำบลคูซอด อำเภอเมืองศรีสะเกษ จังหวัดศรีสะเกษ

รูปที่ 7-1 การชะล้างพังทลายของดินตำบลคูซอด อำเภอเมืองศรีสะเกษ จังหวัดศรีสะเกษ

ตารางที่ 7-1 กิจกรรมที่จะดำเนินการของกรมพัฒนาที่ดิน

เขตการใช้ที่ดิน	แผนงาน/โครงการ	งบประมาณ
1. เขตทำนา เนื้อที่ 13,938 ไร่ 2. เขตปลูกไม้ผล เนื้อที่ 11 ไร่ 4. เขตปลูกไม้ยืนต้น เนื้อที่ 141 ไร่ 5. เขตปลูกพืชไร่ เนื้อที่ 50 ไร่ 6. พืชทางเลือก เนื้อที่ 147 ไร่	1. การปรับปรุงบำรุงดิน	4,221,878
	1.1 การส่งเสริมการผลิตและการใช้สารอินทรีย์	218,753
	1.2 การผลิต-จัดหาเมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสด	1,115,625
	1.3 การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงดินด้วยพืชปุ๋ยสด	112,500
	1.4 การพัฒนาเกษตรกรใช้สารอินทรีย์ลดการใช้สารเคมีทางการเกษตร	90,000
	1.5 การจัดตั้งธนาคารปุ๋ยอินทรีย์	1,645,000
	1.6 การจัดหาปุ๋ยโดโลไมท์	850,000
	1.7 การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงพื้นที่ดินกรด	15,000
	1.8 การรณรงค์เฝ้าติดตาม	175,000
	2. การบริหารจัดการน้ำ	520,000
	2.1 การก่อสร้างแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน	520,000
	3. การฟื้นฟูและป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน	32,725,000
	3.1 การปลูกหญ้าแฝกเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ	600,000
	3.2 การจัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำลุ่ม-ดอน	15,000,000
	3.3 การจัดระบบอนุรักษ์ดินพื้นที่ไม่เหมาะสม	15,000,000
	3.4 การจัดทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำพร้อมปลูกไม้ยืนต้นโตเร็ว	2,125,000
	รวม	37,466,878

หมายเหตุ: งบประมาณที่กำหนดไว้นี้เป็นประมาณเบื้องต้น อาจมีการเปลี่ยนแปลงตามที่ได้รับการจัดสรรให้ดำเนินการ

แผนการใช้ที่ดินตำบลคูซอด อำเภอเมืองศรีสะเกษศรีสะเกษ จังหวัดศรีสะเกษ

ตารางที่ 7-2 กิจกรรมที่จะดำเนินงานของหน่วยงานอื่น

เขตการใช้ที่ดิน (เกษตรกรรม)	กิจกรรมที่จะดำเนินงานของหน่วยงานอื่น
1. เขตทำนา เนื้อที่ 13,938 ไร่	- ใช้ตลาดนำการผลิตในการเลือกชนิดพืชหลังนาและหาตลาดรองรับ (สำนักงานพาณิชย์จังหวัดศรีสะเกษ/สำนักงานสหกรณ์จังหวัดศรีสะเกษ) - จัดอบรมถ่ายทอดความรู้เรื่องการใช้พันธุ์ข้าว (ศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าวศรีสะเกษ) - จัดอบรมถ่ายทอดความรู้เรื่องการป้องกันกำจัดศัตรูข้าวและการจัดการโรค/แมลง (ศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าวศรีสะเกษ/สำนักงานเกษตรจังหวัดศรีสะเกษ) - ถ่ายทอดองค์ความรู้เรื่องการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว (ศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าวศรีสะเกษ)
- เขตปลูกไม้ผล เนื้อที่ 11 ไร่ - เขตปลูกไม้ยืนต้น เนื้อที่ 141 ไร่ - เขตปลูกพืชไร่ เนื้อที่ 50 ไร่ - พืชทางเลือก	- โครงการ 1 ตำบล 1 ตลาด ใช้ตลาดนำการผลิตในการเลือกชนิดพืชและหาตลาดรองรับ การทำตลาดลานค้าชุมชนแหล่งท่องเที่ยว ให้เกษตรกรนำผลผลิตมาขาย ทั้งในเขตที่เหมาะสมและในเขตที่ไม่เหมาะสมและต้องการปรับเปลี่ยนชนิดพืช (สำนักงานพาณิชย์จังหวัดศรีสะเกษ/สำนักงานสหกรณ์จังหวัดศรีสะเกษ/องค์การบริหารส่วนตำบลคูซอด) - การอบรมให้ความรู้การเข้าสู่กระบวนการรับรองมาตรฐานสินค้าเกษตรปลอดภัย (GAP) ในกลุ่มพืชทางเลือก เช่น พริก พืชผัก กระเจี๊ยบแดง ในกลุ่มเกษตรผสมผสาน โคกหนองนาโมเดล เกษตรทฤษฎีใหม่ (ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรศรีสะเกษ/สำนักงานเกษตรจังหวัดศรีสะเกษ) - ส่งเสริม/ฟื้นฟู/การรวมกลุ่ม อาชีพ ขยายกลุ่มพริก กลุ่มแปรรูปปลาสาม กลุ่มเลี้ยงกบ ที่เคยมีกลุ่มทำอยู่แล้วให้มีความเข้มแข็ง และหาช่องทางการตลาดใหม่ๆ (องค์การบริหารส่วนตำบลคูซอด) - ส่งเสริมการรวมกลุ่มอาชีพที่สามารถทำงานที่บ้านได้ เช่น อาชีพจักสาน แปรรูปปลาสาม (องค์การบริหารส่วนตำบลคูซอด) - ส่งเสริมอาชีพทางเลือกใหม่พร้อมทั้งพัฒนาให้มีช่องทางการขายออนไลน์ เช่น การเลี้ยงกบ จิ้งหรีด ตั๊กแตน สำหรับเกษตรกรรุ่นใหม่ (สำนักงานประมงจังหวัดศรีสะเกษ/ องค์การบริหารส่วนตำบลคูซอด) - จัดอบรมถ่ายทอดความรู้การทำการเกษตรผสมผสานตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง (สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดศรีสะเกษ) - สนับสนุนการชุดเจาะน้ำบาดาล (หน่วยบัญชาการทหารพัฒนา/กรมทรัพยากรน้ำบาดาล)
7. พื้นที่แหล่งน้ำ เนื้อที่ 638 ไร่	สนับสนุนการพัฒนาเพื่อเพิ่มพื้นที่กักเก็บน้ำ และเพิ่มพื้นที่ระบบกระจายน้ำ (สำนักงานชลประทานศรีสะเกษ)

แผนการใช้ที่ดินตำบลคูซอด อำเภอเมืองศรีสะเกษศรีสะเกษ จังหวัดศรีสะเกษ

ตาราง 7-3 เป้าหมายการดำเนินงานและงบประมาณโครงการนำร่องตำบลคูซอด อำเภอเมืองศรีสะเกษ จังหวัดศรีสะเกษ แผน 5 ปี (พ.ศ. 2569-2573)

เขตการใช้ที่ดิน	งาน/โครงการ/กิจกรรม	หน่วย นับ	เป้าหมาย					รวม	งบประมาณ					รวม	หน่วยงาน รับผิดชอบ
			2569	2570	2571	2572	2573		2569	2570	2571	2572	2573		
	1. การปรับปรุงบำรุงดิน								846,376	846,376	846,376	41,376	841,376	4,221,878	
เขตเกษตรกรรม	1.1 การส่งเสริมการผลิตและการใช้สารอินทรีย์	ราย	150	150	150	150	150	750	43,751	43,751	43,751	43,751	43,751	218,753	พด.
เขตนาข้าว, เขตปลูกพืชไร่, พืชทางเลือก	1.2 การผลิต-จัดหาเมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสด	ตัน	7.5	7.5	7.5	7.5	7.5	38	223,125	223,125	223,125	223,125	223,125	1,115,625	พด.
เขตนาข้าว, เขต ปลูกพืชไร่/ ไม้ผล/ไม้ยืนต้น	1.3 การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงดินด้วยพืชปุ๋ยสด	ไร่	1,500	1,500	1,500	1,500	1,500	7,500	22,500	22,500	22,500	22,500	22,500	112,500	พด.
เขตเกษตรกรรม	1.4 การพัฒนากลุ่มเกษตรกรใช้สารอินทรีย์ลดการใช้สารเคมีทางการเกษตร	กลุ่ม	4	4	4	3	3	18	20,000	20,000	20,000	15,000	15,000	90,000	พด.
เขตนาข้าว, เขต ปลูกพืชไร่/ ไม้ผล/ไม้ยืนต้น	1.5 การจัดตั้งธนาคารปุ๋ยอินทรีย์	แห่ง	1	1	1	1	1	5	329,000	329,000	329,000	329,000	329,000	1,645,000	พด.
เขตนาข้าว, เขตปลูกพืชไร่/ ไม้ผล/ไม้ยืนต้น/ พืชทางเลือก	1.6 การจัดหาปุ๋ยอินทรีย์	ตัน	100	100	100	100	100	500	170,000	170,000	170,000	170,000	170,000	850,000	พด.

แผนการใช้ที่ดินตำบลคูซอด อำเภอเมืองศรีสะเกษศรีสะเกษ จังหวัดศรีสะเกษ

ตารางที่ 7-3 (ต่อ)

เขตการใช้ที่ดิน	งาน/โครงการ/กิจกรรม	หน่วย นับ	เป้าหมาย					รวม	งบประมาณ					รวม	หน่วยงาน รับผิดชอบ
			2569	2570	2571	2572	2573		2569	2570	2571	2572	2573		
เขตนาข้าว,เขต ปลูกพืชไร่/ ไม้ผลไม้ยืนต้น/ พืชทางเลือก	1.7 การส่งเสริมการปรับปรุง บำรุงพื้นที่ดินกรด	ไร่	200	200	200	200	200	1,000	3,000	3,000	3,000	3,000	3,000	15,000	พต.
เขตนาข้าว	1.8 การรณรงค์ไถกลบตอซัง	ไร่	100	100	100	100	100	500	35,000	35,000	35,000	35,000	35,000	175,000	พต.
	2. การบริหารจัดการน้ำ		5	5	5	5	5	25	104,000	104,000	104,000	104,000	104,000	520,000	
	2.1 การก่อสร้างแหล่งน้ำใน ไร่นานอกเขตชลประทาน	บ่อ	5	5	5	5	5	25	104,000	104,000	104,000	104,000	104,000	520,000	พต.
	3. การฟื้นฟูและป้องกันการ ชะล้างพังทลายของดิน								6,545,000	6,545,000	6,545,000	6,545,000	6,545,000	32,725,000	
เขตพื้นที่ เกษตรกรรม, พื้นที่แหล่งน้ำ	3.1 การปลูกหญ้าแฝกเพื่อ การอนุรักษ์ดินและน้ำ	กล้า	100,000	100,000	100,000	100,000	100,000	500,000	120,000	120,000	120,000	120,000	120,000	600,000	พต.
เขตนาข้าว	3.2 การจัดระบบอนุรักษ์ดิน และน้ำลุ่ม-ดอน	ไร่	1,000	1,000	1,000	1,000	1,000	5,000	3,000,000	3,000,000	3,000,000	3,000,000	3,000,000	15,000,000	พต.
เขตนาข้าว	3.3 การจัดระบบอนุรักษ์ดิน พื้นที่ไม่เหมาะสม	ไร่	1,000	1,000	1,000	1,000	1,000	5,000	3,000,000	3,000,000	3,000,000	3,000,000	3,000,000	15,000,000	พต.

แผนการใช้ที่ดินตำบลคูซอด อำเภอเมืองศรีสะเกษศรีสะเกษ จังหวัดศรีสะเกษ

ตารางที่ 7-3 (ต่อ)

เขตการใช้ที่ดิน	งาน/โครงการ/กิจกรรม	หน่วย นับ	เป้าหมาย					รวม	งบประมาณ					รวม	หน่วยงาน รับผิดชอบ
			2569	2570	2571	2572	2573		2569	2570	2571	2572	2573		
เขตนาข้าว, เขต ปลูกพืชไร่/ ไม้ผล/ไม้ยืนต้น/ พืชทางเลื้อย	3.4 การจัดทำระบบอนุรักษ์ ดินและน้ำพร้อมปลูกไม้ยืน ต้นโตเร็ว	ไร่	250	250	250	250	250	1,250	425,000	425,000	425,000	425,000	425,000	2,125,000	พด.
									7,495,376	7,495,376	7,495,376	7,490,376	7,490,376	37,466,878	

หมายเหตุ: งบประมาณที่กำหนดไว้นี้เป็นการประมาณเบื้องต้น อาจมีการเปลี่ยนแปลงตามที่ได้รับการจัดสรรให้ดำเนินการ

เอกสารอ้างอิง

- กรมการปกครอง. 2556. แผนที่ขอบเขตตำบล ปี 2564 (ไฟล์ข้อมูล). กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, กรุงเทพฯ.
- _____. 2566. รายงานสถิติจำนวนประชากรและบ้าน รายจังหวัด รายอำเภอ และรายตำบล (ณ เดือน ธันวาคม พ.ศ. 2566). แหล่งที่มา: <https://stat.bora.dopa.go.th/stat/statnew/statyear/#/TableTemplate/Area/statpop>, 1 พฤษภาคม 2567.
- กรมการพัฒนาชุมชน. 2566. ข้อมูลความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ.) รายจังหวัด รายอำเภอ และรายตำบล ปี 2566. แหล่งที่มา: <https://ebmn.cdd.go.th/>, 1 มิถุนายน 2567.
- กรมทรัพยากรน้ำบาดาล. 2566. ปริมาณน้ำและจำนวนบ่อบาดาล. แหล่งที่มา: <http://app.dgr.go.th/newpasutara/xml/search.php>, 26 พฤษภาคม 2567.
- กรมส่งเสริมการเกษตร. 2566. จำนวนครัวเรือนเกษตรกรที่ขึ้นทะเบียนเกษตรกร จำแนกรายจังหวัด รายอำเภอ และรายตำบล (ณ เดือนมกราคม พ.ศ. 2567). แหล่งที่มา : <http://mvos2.gistda.or.th/>, 15 พฤษภาคม 2567.
- กรมอุตุนิยมวิทยา. 2566. สถิติภูมิอากาศคาบ 30 ปี พ.ศ. 2537-2566 (ไฟล์ข้อมูล). กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม, กรุงเทพฯ.
- กองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน. 2566. แผนที่สภาพการใช้ที่ดิน ปี 2567 (ไฟล์ข้อมูล). กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, กรุงเทพฯ.
- กองสำรวจดินและวิจัยทรัพยากรดิน. 2567. แผนที่ทรัพยากรดิน (ไฟล์ข้อมูล). กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, กรุงเทพฯ.
- บัณฑิต ดันศิริ และคำรณ ไทรพิภ. 2542. คู่มือการประเมินคุณภาพที่ดิน. กองวางแผนการใช้ที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, กรุงเทพฯ.
- องค์การบริหารส่วนตำบลคูซอด. 2567. วิสัยทัศน์ พันธกิจ. แหล่งที่มา: <http://www.khaotor.go.th/vision.html>, 1 พฤษภาคม 2567.

คณะผู้จัดทำ

นายสาคร เหมือนตา	ผู้อำนวยการสถานีพัฒนาที่ดินศรีสะเกษ
นางสาวจันทิมา ไตรบัญญัติกุล	นักวิชาการเกษตรชำนาญการพิเศษ
นายนครินทร์ รินรุด	นักวิชาการเกษตร
นางสาววัชรภรณ์ แสนศรี	นักวิชาการเกษตร
นางสาวศศิธร สดไธสง	เจ้าหน้าที่แผนที่ภาพถ่าย

สถานีพัฒนาที่ดินศรีสะเกษ สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 4
กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์
423 ม.3 ถนนเลี่ยงเมือง ตำบลหนองไผ่ อำเภอเมืองศรีสะเกษ
จังหวัดศรีสะเกษ 33000
โทร 045-814642 E-mail : SSK01@ldd.go.th